

تورکجه
تورکجه

تورکجه — تورکجه
تورکجه — تورکجه

تورکجه — تورکجه
تورکجه — تورکجه

تورکجه — تورکجه
تورکجه — تورکجه

تورکجه — تورکجه
تورکجه — تورکجه

تورکجه — تورکجه

تورکجه — تورکجه
تورکجه — تورکجه

تورکجه — تورکجه
تورکجه — تورکجه

باش تورکستان

باش تورکستان
باش تورکستان

باش تورکستان
باش تورکستان

تورکستان	تورکستان	تورکستان
----------	----------	----------

تورکستان یاشلاری آراسندا

تورکستان یاشلاری آراسندا
تورکستان یاشلاری آراسندا

فكر لاری یرله تشریله ددر. بو نسلیات موافیقانی جیسا بیدی اونگ شیخه
 بادی برنگ ساقیز ایچین اولدور بولک درجهده آغیر بولور ایدی. بر
 خلافا قادار اونکور وه جوقور ملی شعورغا ایگه ایس ایدیک برده
 هیچ بر زمان روسلارغا قاریشماق وه تورکستانگ روس ولایتله
 دامن روی. قاتاردا بولوی لازم ایگه ملکینی اولایلاق برنگ خلقیز
 سویتله ایچنده ده تیشندان روسلارغا پاناچی قالدی. روس مدینتی
 بویکله ری ندرسه ک تورکستاندا نه کوکی باردی. همه یوانی. لاکن
 سیاسی وه ملی قورتلوش کوروشی ایچین بونلار آزدر. برنگ عصری
 ییللرله قوراللانغان سیالی قاندر لاریز بهک آز ایدی. آجیق سویله شیخیز
 گیریک دوشمانلاریمزغا قارشی پورونکن ایدی بولوی کوروشیمزده
 ملکیمز منافینگ بزدهن طلب ایدیکنی سویده ایمس ایگه ملکیمز کور
 رودی. توغرودر، آک یاخشی تحصیل کورگن منوریمزدهن ناروتوب آک
 سوانیز جوبانمزغا قادار، ایچیمزده هیچ بر کیسه خلقیمزنگ استقلال
 حقی شیهه ایتمه گن ایدی. لاکن یالغز اوز حقیقی نایساق، بر مجادله
 ایچین بنیشمیدر. عصری ییللرله قوراللانغان، هم ایدی بولوی،
 همه قوراللی کوروش تمخیکنی وه مه تودلریله محکمه نه گن بر حق
 وه حقوق، نه قادار شههدهن نازا بولسادا اوز باشغا غالب کیله آلمایدر.
 شونکچونده بر اوز ملی حریمیمزنی بوقانسون، همه شونکچونده
 برنگ بولسه ویلک دیکتاتوراسیغا قارشی کوروشیمز یاخشی شیجه بیرمیدی...
 برنگ بوتون کیله جه کیمز، تورکستانگ استقبالی، ایدی بیتیپ
 کیله یاقان یاش بوغونما بولغان امیدیمز که باظلمدر. بر اوز یا شلیغیمزغا
 بوغردان توغرو نایر ایتمهک امکاتنه من محرومدیمز. اونکچونده بزدهن
 مگه ره کیلومه تر اوزا فلقدنا قالغان وه ساویت بوکسهک مکتبلریکه
 (BVS، لاریغا) سیقیشتر یلقان یا شلیغیمزنگ برنگله بر فکرده ایگه ملکینی
 وه بولسه ویلک «بین الملل یالقانی» غا قارشی نور کچیلک وه تورکستانلیق
 حقیقی قارشی قویماقدایگه نینی بلدیگیمز زمان بوکا نه قادار کوب
 سوندیگیمزنی سویلهپ اوزروشنک اوزی ده آرتیق جاددر.

رکبه رسده بود بر یاقانی

بیر کوروشیمزده ایچین قید ایتمهک بولسه بویکله بر حقیقت
 سوایت مدینتینگ ملی شکلینی بوزور آموشوب.
 ایله نوله رماق، وه کی بوغونک احوال روحیمزیکه
 بومنده نایر ایتمهک وه خصوصی ملی قاندر لاری بئیشدریمهک ایچین
 کیمه تک مهم اوزوللارینی توماقفا چالیندیقلارینی، کورده دراز
 استقامتده کی ملتچیلر ایشلرنگ ایگ ایدین مثالی اولارق شاه
 عبدالرسول اوغلو رهبر لکی استغنا «اورتا آسیا سابع آقاده میسده بر ییل
 دان بیری دوام ایب کیله یاقان بر طلبه غروبی»، دوشنه بدعاغوزی آقا
 ده میسده آقاده می مدرسی یکنانی تک باشچیلغی استداغی طلبه وه معلم
 غروبی، قیرغزستاندا ناسنان اوغلو رهبر لکی استدا ترتیب ایتمگن «ادی
 علمی غروب»، تورکمنستان دولت تشریات باشچیلغی بوری اوغلو کوموش
 علی تک فعالیتی وه باشقالار کورسه یلمه کده در. بر بو یرده ملتچیلرنگ
 فعالیتی کورسه نه تورغان باشقا وقعه لار، اوللارنگ محلی فرقه وه حکو
 مت دائره لریده، قولحوزلاردا توقان مهم اوزوللارندان بحث ایب او
 نورماییز. بو توغرودا ساویت غازیتا لاری هم زمان یازوب تورادر لار.
 برنگه باقیم قطعه رجه بوندا «استیلا» لار موقتی اونکوجی برماهینددر،
 اوللار تورکستاندا هی روس پروله تارپانی دیکتاتوراسی ظلمیغا قارشی کور
 ده شک آیریم حادثه لری کهدر. لاکن، بو کوروشنگ قاندر لار، کیله
 جهک تورموش قوروجیلاری يتوشدیر یلمه کده بولغان عالی مکتبلر که
 یا یلیتینگ بوتونلای باشقا وه بویک اهمیتی بارددر. ساویت مکتبلری
 بولسه بویکله برنگ «شکلجه ملی، مفهومجه پروله تار مدینتی» ایچین کیله جهک
 واعظلار، خادملار بئیشدر بویکله قاریقا لارددر. او یرده یاشلق، روحی
 اوز گه زنه عدلیانغا معروض غوللارده، نوشوچه میگه، بوتون ملی نرسد
 لدر که دوشماللق آغوسی قویولارد، اونک باشغا، بزدهن بر حقیقت مبی
 یالغز ساویت موسقواسی ایگه ملکلی، له نیچیلک وه ستالیچیلکیز قوروتو
 لوش یوق ایگه ملکلی، یالغز ساویت حاکمینی وه یالغز روس پروله تارپانی
 دیکتاتوراسینگ برنگ بوزیمز وه خاقیمزغا نیریکچیلک بیره تورغالغی

تورکستان باشلی ساویت یوگه ک مکته رنده اوز آلدیما قاندا
بر پروگرام قوبداقاند؟ اکمل، عابدین اولغلو ده چهریک — باری
آزیراق تورکستان باشلیک پروگرامی — تورکستان روبه رده
آیرماق، اوز تورکستان دولتی فورماق، نظام مسئولی تورکستان
فورماق، بولشویک بین المللیلیکته قارشی اوز تورکچیلیکی برلشتر
هک ده محکمه شترمه کده ن عیادت ایکه ملیکی سوبله بدیرلر.

یوگه ک مکته رنده اورولاشقان بو «بکس الاقلا بیلار» ننگ طلب
ریمی کتیریب وه اولارنی کاملی ننگ چیقیشی وه پروگرامی «باش تور
کستان» ننگ 43 جی ساینفا باقیلین) ایله باغلاشتریب چهریک: «بو پرو
گرام مصطفی جوفای اولغلو پروگرامی ننگ اوزگسی ایکه ملیکی حقیقه
سویله اوتوروشکه لزوم باری» دپ یازمشدر.

چهریک حقایدر: بو یرده بز، او یرده ساویت یوگه ک مکته
رنده کی تورکستان باشلاری عینی تورکستان ملی استقلال پروگرامی ننگ
طرفدار وه مسلکداشلاری ایکنلر.

لکن، بولشویکلر، گویا تورکستان باشلی موسقوا دیکتاتورسیا
قارشی کورده رده ک تورکستانی ته لله قایسی بر باشقا «آوروپا» دولتی
حاکمیتی آستینا یرمه ک قیتمه در، دپ آید-آجیق اخرا قیلارلار، اوز
یورتننگ کیله جه کی قارشیداعی اوز مسئولیتی آکلانغان تورکستان
باشلی بوندای اویلا بالناس وه سوبله به آلماس ایدی، او بوندای قیلانلار
وه قیلداسلی کیره ک، بزده امیندرمز که تورکستانداعی ساویت یوگه ک
مکتبه رنده اوقوب نوردغان باشلار بیز ننگ آکل قسمی ده یورئندان باشقا
دیداعی باش تورکستانی قارداشلاری کیلی، اوزلر ننگ اور که ننگن وه
ایکه له گن کورده ش یلینی، اسولینی وه تمخیکلرینی حر وه مستقل
تورکستان ننگ خدمتیگه قوللانماقادر.

تورکستان باشلی! تورکستاندا روس بروله تاریخی دیکتاتورسیا
قارشی!

تورکستان ملی استقلال ننگ بونولمیه عرض قیلانلار روبه رده
هر دولو باشقا ایسه بر یالیزمگه قارشی معکری معکم توبو کر
بر ننگ ملی شعاریمز مه شهوندای بولمالیدر.

«تورکستان تورک که نجله بر لکی»
(VI جی بیل دونومی مناسبتیه)

تورکستاندان تورلو ته یلنده، ننگ ملی یوللار ایله تورک که کیلیب
استابول ننگ تورلو مکته رده یرمه کته کن باش تورکستانلار 1927 جی
یل ننگ 29 جی ایلول (سه تار) نده استابولدا «تورکستان تورک که نجله
بر لکی» نامدا بر اوپوشمه قوردمشلاردر. استابولداعی تورکستان باشلار
ر ننگ بو نامدا بر اوپوشمه قورغانلارینی کوب تورکستانلار تورکستان
ملی بایرانیجی تورکستان نیشدا ایکن تاپیر کونتر گن وه استاد
بولما چیققان «به کی تورکستان» ننگ 1927 جی یلمی بر جی-ایکجی
سیرق آیلاری (5-6 جی) ساندا باسیغان یازیدان اوقوب یلگن بولسا
لاز کیره ک، او زمان «به کی تورکستان» مجموعسی (47-48 جی یئله
ده) استابولداعی تورکستانی باشلار ناماندان «نوقول عمل وه حرئی
مشلار ایله اوغراشماق وه کومه ککه محتاج طلبه هم باشلارغا بایریم
ایکنک «تورکستان تورک که نجله بر لکی» نامدا بر اوپوشمه توزولگه
نکیلی «خبر یریب، بو اوپوشمه ننگ نظامه یینی ده باسیب تار قاستدی.
نظامه ننگ 2 جی ماده سنده: «بر لکنک مقصد وه غایمی — تورکستان
ورک باشلی ننگ ملی حرئ اعباریه یوگه له یینی وه ییلم ایله فورالار
نامینی، احساسی آرستاد کومه ککه محتاج بولغانلارغا معاً وه مادنا
بایریمه بولونغانی نامیندن عیارتدر» دیلگه ندر.

«تورکستان تورک که نجله بر لکی» اوز ننگ قورولوشدان تا شو
گونگه بو بوتون غیرینی اوز غایمی ننگ ایکنکه آشیریلیشی اوجون سرف
یه ملی تورک مکته رنده ن تورکستان باشلار ننگ دا ییلم غداسی آلا

بشمه له رېښې تا مېن اېته كېلېشدر. سوځ يېش پېل اېچېده. تور كېه كې كېلگېن
تور كستان باشلازېنگ دېنرلك بارسې اوز سوېه وه هوسلېرېكې اوبون
پر صورتده شو اوبوشمه بېله تور كېه نېگ تور لو مكلېلېرېكې پراشترېا.
مشلورد وه اوبوشمه اولارنېگ احوالېله دانما علاقه دارېد.

استانبولداغې تور كستانلې باشلازېنگ مې حرېت خاندلارې بېشتر مېك
غايه پېله آندېقلارې بو مهم آدېملارېښې يعنې بو غايه كه اېرېشو اوجون پر
اوبوشمه فوروش حر كېنېكې كېرېدېكلېرې نأرېخې اېسلمه كېر ، بولنه وېلك.
لرنگ تور كستاندا «ضالې وه زېمالې» مشلمسې قوزغالوب ، ملنچې اولار
راق نأپلغان معللملرېمزله پاش تور كستانلېلارې ساوېت مكلېلېرېدن
عايداب ، اولارنېگ ساوېت حكومېنېك غېرې اسانې قېناو لادېبا بولوقان
كوللېرېكې نوغرو كېلگېنې كوردوسز. اكر تور كستانك سوځ روس
بولنه وېكلېرې مظالمېا اوچراغان دورېكې غالده نأرېخې نېكشېرېسه بو كې
اوخشاش وقعه لارغا كوب اوچرا لور. تور كستان خلقېغا ساوېت حكومېنېك
روا كوردېكې هدر پر ضېق تور كستان اېچېده وه پاتېشدا بولغان تور
كستان پاشلې آراسندا هدر دائم پر عكس حر كت نوغدور مشلدر.

هدر پر مدنې اولكېده نور لو غايه لېر ناشوچې مختلف باشلاز اوبور
شمسې بار. بولارنېك بارسې يا نوغرو دان نوغرو دولتېك يا خود دول
اېشلېرېده قودلو اورون نونقان معتبر دانلارنېك مادي وه معنوي رهبر.
لگندهر فقط استانبولداغې «تور كستان نورك كه نجلېر برلكې» پاشقا
اولكېلېرېه بولغان بوندې بر خامي دان اېندېكېه جه مجزوم قالمشدر.
اونې قوروجې ، اونې قوروقچېسې وه اونې پاشا توجې يالغر اوبوشمه
توكېرې كېنېكې نولانغان باشلازېنگ اوزلېرېدد. بو اوبوشمه نېگ بوتون
فعالېتې تور كستانلې باشلازېنگ اوز باشلازېغا قېلغان غېرلېرې وه فداكار
لقلارې اثرېدد.

تور كستان استقلالچېلارې بولنه پېر مېنكېه اُن بويوك بارېشماز دوشماي
بولغان كمالېزم مفكورسې حاكم بولوب نورغان تور كېه ده غېر ت ، فداكار
لق وه اېشېلكلېرېله ممتاز باشلازېنې كورمه كله اخخار اېشله لېر حقلېلار.

چونك بوندې باشلاز آرقاسدا برنگ نور كستان ، مې نأرېخې اوفوت.
مان وه اور كېه نېشده ن بوتونلارې مجزوم اېنلگېن باشلازندان بر غرويېسې
تور كېه ده بېشتر ب حر ت خاندملارېا اېكې بولالسا ، بولار پاتېن كېله.
هه كنده مستقل تور كستاندا مې تور كېه ده حاكم نورك مې مفكورسې.
لكنك اُن كېرېده بېونلېرې رولېسې اوبولاجق وه مې برلكېرېنگ
كوجې پېشېكې اولوغ خدمتلېر اېته جه كله رېد.

بوكونكې نور كېه نېك كېنېكې يولې تابىناق آينسا مې قورنولوش
كورسې بو دور توب نورغان پر تور كستانلېلار اوجون حياتې بر احتياجدر.
فاداش تور كېنې نجانغا چيقارغان يولې اور كېه نېك پر هم اوز نور
كستانلېرې بابا بېچيلار اسارتده ن بېزاق قورنار اوردوز. شونې هم
هېت اوبوش كېرېك ، كه نورك مې نأرېخېنگ بر بولومېسې تشكيل اېنكېن
تور كېه نېك سوځ مې استقلال كورسې نأرېخې يالغر روس اسارتده قالغان
توركلېر اوجون كه اېمېس ، بلكه باشقا آسېا وه اور وبا ملتلېرې اوجون
ده اُن فادملې وه غېرلې الهام قايناغېدر. حنې اون تور ت پېل نېشمسېدن
اوز بورتده مار قېسېر مېكې قارشې كورسې يوروتقان وه نهايت ظفر قازانوب
آلانيا حكومې باشېغا كېلگېن آلمان فاشېستلارې رهبرې آدولف هېتلېر
هم مجادلسې جانغندا په كې تور كېنې يارانقان غازې مصطفې كمال پاشا
حر كېنېكې اوزې اوجون هدر دائم يول كورسې توجې يارلاق پر پېلديز
بولمالغې اعتراف اېتمشدر (*).

پر تور كستان استقلالچېلارې تور كستان باشلازېنگ تور كېه مكلېلېرېده
پېل وه مې مفكورسې اېله قوراللانمالارې اوجون نېشمسېدن جالېشېب
نورغان غېرلې پاش نوغانلارېمېرېنې پوره كېدن آلفېشلار وه اولارنېك فدا
كارلارې آرقاسدا پاشاب مقدس غايه بولندا اېشله كېلمه كېده بولغان
تور كستان نورك كه نجلېر برلكې ، كه بويوك بوتوقلار نېلېمېر.
«پاش تور كستان»

(*) آلمان فاشېستلارېنگ اشرفكارې بولغان «مولكېشېر بئوفاشېر»
«Völkischer Beobachter» بېرلېن ، 21. VII. 33. چيققان سانېغا فارا كز.

ساویت روسیه سینک باشلاغان بولی ایله کینیدی. چارلق روسیه سی کیسی، ساویت روسیه داخی ختای ملکینک بویوک دیوار آرقاستداعی، روس ایسیرید ایستلارینگ دائما کوز بیکدی بکلیری بارجالارینی اوز قولیا کیرشده که تیریشادر. بوتون اجلی دولته ایچده برچی اولاراق ختای مطکین چانگال آقان دولت روسیه در. روسیه ننگ ختایغا قاراب وه ختای حسابا کیلکه بیهسی 1689 چی یلی 27 چی اوقتورده باغلاخان نرجین معا هدستدن باشلانادر. بو معا هده بویجا ختای دولتی روسیه چیکه روسیه سینک آرخون ایرماغی (آمود دریا ننگ بر فولی) نی بویلا شالی ماجر دیباغا وه اوخوت ده گزیه قدار اوزا یلیشیا راسی بولادر. 1858 نیچی یلی آتون معا هدهسی بویجا ختای روسیه که آمود دریا ننگ شمالده بهریغ ده گزیه قدار چیقا تورغان کینگ بر اولکه بودا قادر. 1860 نیچی یلی 14 چی بویارده کی به کین معا هدهسی بویجا روسیه بریمور (ده گز حوالیسی) ولایتی اوز اداره سی آستیا کیرشدر. روسیه ایله ختای آراسدا 1896 نیچی یلی به نرسبورغا باغلاخان معا هده موجیجا ختای روسیه که ماجوریا اوستدان تیر یول سایشا حق برده وه بونگله دیبرک، بوتون ماجوریانی روسیه آدره سی آستیا بیر گن بولادر. بولار ننگ بارجاسی دا هیچ بر مجاریمز واقع بولادرا روسیه ختاینگ آغر وضعیتدن استفاده ایشدر وه گاه شاتاز (دوق) ایله، گاه باغاندان اوز دوستلغینی وعده قیلماقله ختای ملکینک بارجالارینی برین برین اوز قولیا کیرش آیشدر. لاکین ختای حکومتینک اوزینگ ده یاردهم ایچین روسیه که مراجعت ایتدیکی وه فقط آلدینی یاردهمینگ اوزینگه کوب قیمت بهاغه مال بولانی ده واقعدر. 1864 چی یلدا «جگد جاگ» (شرفی نورکستان) «جینگ شوژه ننگ» ی (باش والیسی)، عصیان قیلان «خوی-خوی» (مسلمان) لارغا فارشی یاردهم سوراب،

آلتاغانی روس والیسی که نرال قولیا قوشکی که نورت دغه مکتوب یاز شد. «جینگ شوژه ننگ» بو مکتوبلر دنده: «نیلنگ نیشکه یاقین بولغا. بیدک بریریکه یاقین بولغان دولته بریر بریریکه فلاکتلر بیکه بیکه» بولوب قالالما یدر لار. «دب یازغان ایدی. بو مکتوبلر روسیه ننگ شرفی نورکستانی ضبط ایشمه که، او یردهن نوروب بوتون اوزا آسایا تسلط ایشمه وه اوز حاکمیتنی هم شرفی، همده غری نورکستاندا محکمله مده فکرنده بولوب تورغانی بر زماندا یازیلشدر. روس «یشلیری ننگ ختای «نیل» یی قانداق فارشی آلتاغانی بر یاختی بلیرمز: غولجانی ختایغا قایداروب بر و که فارشی روسیه که بوتون نیشی ختای اولکه لبرنده در کیرت تجارت قیلش حقیقی بر گن معا هده، روس «یشلیری ننگ او. ننگ ایلشکن ختای «نیل» بیکه بر گن حوالی ایدی. فقط، جختر لقا فارشی، روس ایسیریا بلیزمینک «یشلیری» آراسیا ختای «نیل» ی ایله بر لکه شرفی نورکستان نوشوب قالدی.

بولشه ویکلر ننگ حکومت باشما کیلوی ایله ده وضعیت هیچ اوز. کیرمه دی: روسیه شرفی نورکستانا ایدی ده بودون بونگ بوری کیسی قاراید. بولشه ویکلر شرفی نورکستانی قلمی صورتده استیلا ایش ایشی کوچه یته بیلر وه تیزله نده بیلر. بو حال آیشا تورک سیت نیر بولی سالغاندان بهری داها آرتق سیزلیمه کده در. بو بولغا آتاب یازیلغان «نور کستان سیریا ما کیشترالی» ناملی کتابدا شرفی نورکستان (باشقا سیریله «غری ختای») غری نورکستانله بر قاناردا ساویت روسیه ننگ توروردان تورو استعمار ایتچه کی بر منطقه دب سالماق ایدر. بو کتابا علاوه قیلان بر خرطه ده ایسه مده شو اوج نیر بولنگ لایحه سینی کورور سر:

- 1) آلتاغان غولجاغا، 2) آبا کوز (سدر کیشوبول) دن جو که چه ککه،
- 3) سه می دن ساراسومیه (شارسومیه) که... یالغز بو که ده ایسه، عینی کتابدا بولشه ویکلر ننگ شرفی نورکستان ایچده سالونی آرم دب ناپدیقه. لاری آرابا وه آونومویل بولارینگ دا لایحه سینی کورور سر. بولشه ویکلر بو ختایی شرفی نورکستاننگ ایگه سی دب ساناق قیلاری حالدا، اوزله

رئیس زمامداران، اوتنگ، اوز ایچکی نورموشیا خایلی فاریتر ماسلق قادار.
که ایسه من، حتی اوز تیشقی سیاستی، مرکزی خای حکومتی هیچ
باشاند ماسدان، اوز باشیا بورونه چک قادار کینگ مختاریتلی تا نایم...
سایت حکومتینگ بو سیاسی بورونه چار حکومتی سیاستینگ بوتولای
بیلدر. 1911/1912 نجی ییل فیتین چار حکومتی ده موقولستانی خای
دولتینگ مختاریتلی وه فقط اوز تیشقی سیاستی مستقل بورونو که خلق
بو له کی دپ نامی تورغانلینی بیلدیر گن ایدی.

رئیس زمامداران، اوتنگ، اوز ایچکی نورموشیا خایلی فاریتر ماسلق قادار.
که ایسه من، حتی اوز تیشقی سیاستی، مرکزی خای حکومتی هیچ
باشاند ماسدان، اوز باشیا بورونه چک قادار کینگ مختاریتلی تا نایم...
سایت حکومتینگ بو سیاسی بورونه چار حکومتی سیاستینگ بوتولای
بیلدر. 1911/1912 نجی ییل فیتین چار حکومتی ده موقولستانی خای
دولتینگ مختاریتلی وه فقط اوز تیشقی سیاستی مستقل بورونو که خلق
بو له کی دپ نامی تورغانلینی بیلدیر گن ایدی.

خایلیک پارچا لانسای بری هیچ قایمیرنماید، بڑ مستقل مانجوکو
دولتینگ توزولووی جاندان آلتیشلایم، مستقل موقولستانگده باشما.
سی وه انکشاف ایتووی برجه مطلوبدر، شرقی تورکستاندا مستقل بر
توزک دولتینگ توزولدیگنی کورسه یدک کوب اختیار بولوردق. بو مقاله ده
روسینگ «خای بوتولقی» نه قارشی لایالی ناوراندینی ایسله توب او.
نوریمز، برنگ «خای بوتولقی» می مدافعه ایتنه که بیزده ن
ایمن، بلکه روس سیاستی قارقدر بزه ایتنه، اوتنگ هم ایسکی
جارق روسیه سینگ همده بو کونکی انقلابی سایت روسیه سینگ سیا
ستارینی بر نوسدا کورسه نوجی ایکی یوزلیکگینی، منافقینی اتان قیلماق
ایچندر.

نیچین روسیه (بورون جارق، ایندی سایت روسیه) شرقی
تورکستان خصوصندادا مثلاً: موقولستانغا نسبتاً یوردونکن سیاستی
یورونه یله چک قادار کینگ بر مختاریت، اعلان ایتلمه یدر؛ ایتنه یونادی
بر «مختاریت» باردر. سایت روسیه شرقی تورکستان ایل بر نیچه سیاسی
وه بخاری کیشولر باشلامندر. سایت روسیه وه شرقی تورکستانگ اوز
فوتولقلاری بار. 1929 نجی ییلدا سایت روسیه ایل خای آراسدا
مانجو پارتی بولی یوزمده ن بولغان اوروش جاغدا شرقی تورکستانگ
آلتا وه تاشکندغانی قوشوللاری سایت روسیه بگه اوز خیر خواهلق.
لارینی بیلدیر گن ایدی... بوتنگه برابر سایت حکومتی، شرقی نور.

بولسه ویکلرنگ پاره منگه جان آماق قادار لار...
بولسه ویکلرنگ خای عملدار لارینگ اوتوجینی موبینه اوروما
کیرمه کده ایکنه لکله برینی بو یرده سویلب اوتوروش هم آرتق جادر.
شرقی تورکستانگ تولوق می استقلالینگ تحقق ایتووی ایله نتیجه لسه
سیتی ایسه دیگمز ایندیکی قوزغالیج جاغدا سایت حکومتی خای
حکومینگ قولدان کیلگن بونون پاره مینی کورسه ندی، بو پاره مینی
سایت حکومتی خای حکومتی که قارشی مجتهدن وه یا شرقی نور
کشان اوستدا کوجلو بر خای حاکمینی یرله شدیرمه ک ایسه دیگمده ن
ایمن، بلکه هم خای دولتینگ بوتولقی همده شرقی تورکستان من
قوتولوشی مجادلسی منفعلریفا قارشی عینی درجه ده دوشمان بولغان
روسیه ایسه بر ایلمی منافعی ایچین کورسه نمه کده ددر. سایت روسیه سینگ
خای دولتینگ بوتولقی منافعی قاندای فارایتورغانلینی کورسه نمه ک ایچین
سایتلارنگ مانجوریا وه موقولستان سیاستدن مثال کیرمه ک نامکن، ایضا
موقولستان خصوصنده سایت حکومتی حرفی خرقینه چار حکومتی کیلی
حرکت ایتدی. بو یرده چیچهریننگ خارجه قومیساری ایکن بونون
اتفاق مرکزی اجرائیه قومیتسی 3 نجی توبلانیشتدا سویله گن نقتدان
بر پارچاسینی کیرمه من، چیچهرین اوز نقتده دیشدی که: «بر موقو-
لستان خلق جمهوریتینی خای جمهوریتینگ بر بوله کی دپ نایم... لاکن

كستانك مختاريتى ، موغولستان توغروسندا قىلغانى كىيى علنا ناميدىيى
 آچىق اعلان ايتكەن ايمەس. حالوكە شىرقى توركستان اقصادى جهنئەدىن
 موغولستانغا قاراغاندا داھا بويونك بر اھمىيەتكە ايگەند. بوگا سىب نەندە؟
 بو سورغونك جوائى بەك قولايىد. روس يولكە ويككەرى، غىيلە اوز
 سلفەرى بولغان بودوغو روس ايمەز بايستلارى كىيى ، شىرقى توركستان
 مختاريتى برىنسىيىنگ اوزئەدىن قورقارلار، چونكە بو مختاريت ارقا
 سندان روس يولكە ويككەرىكە وە عمومىيەلە بونون روسلارغا اولار ايچىن
 دوشمان وە قورقولو بولغان شىرقى توركستاندا تورك مىلى مستقل دولتى
 شكلى كورونوب توراند. بوگونكى گونە روس حاكىمىنى ايچىن قورقونج
 بر حال آلمان مىلى استقلال كورەشىنگ دوام ايتى توردىيى غىرى تورد
 كستانلەر قاتاردا شىرقى توركستاندا بر مستقل تورك دولتى تصورايتكە...
 ھىچ بر روس حكومتىنگ ھىچ بر زمان بوگا تحمل ايتە بەجە كى
 يلىگىلدىز! اولكەنگ بونون شىرمىنى سوروب آلاق، اھالىيىنى نوز
 كىتەب ساقلاماق، خلق آراسىغا غروچىلق، قىيلە دوشمەنلىقلارى
 تخبىنى ساچماق — مەنە بولار روسىە حاكىمىنى وە يا قوندى آستىنا تو
 شوب قالو چىقىرغاندا بولغان تورك اولكەلەرنە كى روس سياستىنگ
 خصوصىيەد.

خىي دولتىنگ پارچالارى برىن سىرىن آبرىلەپ كىتمە كەدە. موغو
 لستان يالغز اسمەكە ختاىنگ بر قىسمى سالا لادد. مستقل مانجو كونك
 قورولدېغە ياقتىدا ايكى يىل تولادد. اونكەن يىلدان بەرى مستقل ئىيەتتە
 پاشاب كېلەد. ايندى شىرقى توركستاندا قات قات باسرىلغان استقلال كو
 رەشىنگە بەگىدەن كېرىشە كەدەد. شىرقى توركستانك ختاىغا قارشى كو
 رەشىگە ايگەن كوپ ضرر يېرە پاتقان كىمەد؟ — روسىە روسىەنگ ايتە
 دېكى نەرسە، شىرقى توركستانك ختاى بو يوتوردوغى آستىدا قالو يىدەر
 چونكە ختاى ھەر حالدا بو تورك اولكەسىنگ روسىە تامانىدان استىمار
 ايتلىشىگە مانع بولو اقتدارنە ايمەسەد.
 شىرقى توركستان بو وضعىتەدىن قانداى قورتولاجاقندە؟ او، اوز

ئى كېلەجەككى ايچىن يوردونوب نورغان كورمىشە قانداى موقى بولا
 لادد

بازجە ، شىرقى وە غىرىي توركستانك مىلى قورتولوش يولداقنى بو
 بون كوجلەردى برلەشمەلەد. بونككە بىر بر وە مىلى توركستانك ايكى
 ايرىم پارچاسى آراسىداقنى كېلەجەك ماسابىيىنى ايندىدەن يىلگىلەمەيمز. فقط ،
 غوسى محققەد ، كە توركستانك بر پارچاسىدا روس حاكىمىنى دوام
 ايتىلگىچە اونكە ايكىچى پارچاسى حر وە مستقل بولالمىدەر. ختاى يالغز
 شىرقى توركستانك دوشمانى ايگەن ، روس ھەم شىرقى ھەمدە غىرى
 توركستانك دوشمانىدەر. بازجە ، ھەم شىرقى توركستانك ھەمدە غىرى
 توركستانك جانت خاھىلارى لزوم كورولگەن وە امكان ئايىلغان ھەر
 يىرە برىلەردىگە پارەم ايرىپ ، برىرلەرىنى حىمايە ايتىپ برلكە چالىشماق
 وە حرىكت ايتەلەردەر. حقيقەتە بر بولغان توركستانك ايكى قىسى
 آراسىداقنى كېلەجەك سىياسى ماسابىيىنى بوگون بىر اوردادا اوتوردوب خىل
 ايتەيمز. لاکىن برىرەمگە قارداشچاسىغا قول اوزاتماق ، اوموز اوموزكە
 يوردەك — بو بىرنگ وظىفەمزدە ھەر بر توركستانلىك توركلكك
 وىقىسىدەر. بو وظىفەنى بىر بەجەرمەلەيمز.

كوجلەردىمىزنى برلەشتىرىش ، توركستاندا يالغز بر تورك مىلى دولتى
 يولاشما فكر وە اۇدەمىزنى دائىمى سوزئەدە چالىشقىدېرماق — مەنە
 بولار بىرنگ غايەمىز بولالمىدەر. (ايتدى) تاگىرى بىردى

شىرقى توركستاندا

شىرقى توركستانك پاركىد وە كاشغار شەرلەردەدىن باشقارمازغا
 كىلگەن ايكى مەكتوبى توبەندە اوزىچە ياساقەدەم:
 1351 ھىجرى 10 ھىجى شىعبان (1932 يىل 7 دىقايىر) دا قومەلقلار
 قوبولغى ختايلاردان قايتارىپ آلدىلار. بول سىرادا لادىش طرقيدان او
 ردىچى كە ايكى يوز توبە قورال وە آزوق كېلىشراپ توردالغى قومەلقلار

ایشیب، تاغ طرفدان یاشیرین بول ایله کیلیب یولی توسوب بول نرسه
لرنی قولما نوشوردیلەر. شونگ آرقاسیدا قوموالمقلار قولاندیلار سوگرا
شماک آخریدا تورغان، قارا شهر وه قیجاننی آلدیلار، رمنشاک
آخریدا کوچارگا، سوگرا کاشغارغا کیلیب اورومجی دن کیله تورغان
بیلر افه سیله برینی اوزدیلهر. 10 جی شوال (5 فیورال) دا آقسوغا کیلیب
ایدیلەر. آقسوداغی دونای به فکی شهرکه قاچدی. آرقاسیدان باروب
یهنگی شهرنی هم آلدیلار. قارا قاشقلار بول خبرنی ایشیب قاراقانی
آمانینی وه باشقا ختایلارنی اولدورون ختایلار ایله حکومتکه قاراشلق
نرسه لرنی غنیمت قیلب آلدیلار. سوگرا 300 نفر قولاندیلار که کتبی،
کییمان وه شونگدیک باشقا اوروش قورالمادی ایله زاواغا کیلدیلەر.
کوماداغی آمان بو وقتهنی ایشیب، اولادنگ قارشیبغا 250 نفر قورالی
ظامی عسکر یوزادی. بولار زاواغا باروب، مجاهدلار ایله آزالاریدا
اوروش بولوب، مجاهدلار غالب کیلیب، ختایلارنی قاچردیلار وه 50
دانه میلتق هم باشقا آزوقه قولما نوشوردیلەر. بول خبرنی کاشغارداغی
دونای ایشیب 200 فریغز ایله 25 خانی قورالاندیلر کوندردی. 26
شوال (21 فیورالدا)، مذکور 225 فرنگ ایکی نوی، ایکی اوقچاچاری
بار ایدی. بولار قارغارلقغا بارغاندا قارغالق اهالیسی بو خبرنی ایشیب
علما وه مشایخلارنگ باشچیلی ایله اولادنگ یوللارنی کیسیب ختایلارنی
اولدوردیلەر. ایکی نفر ختای زور ایله قاچیب قورتولدی. 200 نفر فریغز
غیر لار ایسه مسلمانلارغا قوشولدیلار. قارغالق اهالیسی نوپ، اوقچاچار
وه باشقا بارچا قورال هم آزوقه لارنی قولما آلدیلار (26 شوالدا) بو
خبرنی بوسگام اهالیسی ایشیکه ندن سوک، اولار اطرافداعیلار ایله
برلشیب اولدوردیکه صابر فاد عاصی قوامرم نی کانتا قیلب آمانینی
اولدوردیلەر.

ایکسو مالمق جایدا ختایلار کوب بولور ایدی. اولارنی هم اولدو.

ساکوب غیبتلار آلدیلار. مذکور صابر خان خواجم 1340 (جی
1690) حشکه بارغان کیلیدر. ایکسوده گنی لارگا احمد قانی دیکهن
کیشی یاردم قیلدی. صابر خان خواجم اولارغا کانتا بولدیلار. یه صابر
خان خواجم ننگ یاقینلاریدان برکیشی قارغالقغا کیلیب اولدو حاکم
بولدی. ختایلارغا قاراشلق بیکلەر قاچدیلار. اولادنگان ییش قهرنی قولما
نوشوردوب، بعضیلارینی اولدوردیلەر وه بعضیلارینی آسیب قویدیلار. قولما
نوشکن کیشلەر: بوش بیک، عبدالله بیک، عبدالرحمان بیک، امین بیک وه
عمر بیک لردن.

بو خبر وه اقلانی یارکنده آمانی ایشیب، بونون بارکنده علما وه
وه سوداگرلرینی یغیب، اولارغا شهرنی تاپشوروب اوزی به گنی شهرکه
کیرب، دیوازه لرنی باغلادی، شول جاغدا قوموالمقلاردان غارغا تشویق
قیمان مکتوب کیلیدی. سوگرا ارتوشلک ملا نابت آخوند داملا (بوندان
اویج ییل ایلگدری حج که، مصر وه استانبولغا بارغان ایدی) اوغوللاری
ایله حوتانده توروب بو انقلاب خبرینی ایشیب قارا قاشلقغا کیلیدی وه
اعلی اول کیشتینی زور حرمت ایله قارشنی آلدی. ملا نابت آخوند داملا
اولارغا صیحتلار قیلب، وعظلام سولهلب مسلمانلارغا جهاد قیلماق
لازم ایکنه نالگینی بیان ایددی. قارا قاش دا محمد امین آخوند مالمق بر
مدس بار ایدی. اول قارا قاشلقغا کانتا بولدی. همه ایش بو کیشتنگ
قولمادند. سوگرا قارا قاش علماستدان محمد نیاز آخوند دیکهن کیشی
قاراقاشدان جیق حوتاننگ ایلمچی دیکهن قیشلاغغا باروب اولدوغنی
دونای آمانلارنی وه باشقا ختایلارنی اولدورون خزیه وه قوراللارینی
قولما آلدی. کانتا نولار قولما نوشوردی. شونگ آرقاسیدا حوتالمقلار
قولاندیلار. سوگرا ایلمچی دن لوپ جیجان فیه نام بیرلرکه خبر کوندو.
روب ایدیلەر. اولار هم ختایلارنی وه حکومت کیشلرینی اولدوروب
حکومتی اوز قوللاریغا آلدیلار. اویج ییل بوندان ایلگدری یازدا جلیل بیک

(جالی بیک قاضی اوزکندلیک ایسکی مجاهد لاریزدان) آتلق قورغانلار
کی قیرغیزلارنگ اولوغلاریزدان اوزینگ بتمیش خر آداملاری ایله
روسلارغا فارسی اوروشون آخردا کاشغارغا کیلیپ اییدی. اونی کاشغار
آمانی جیجان اولشلار حوتانغا آلیپ باریپ قاماب قویجان اییدی. بولخلار
وقتیله اونی جیقاریب آتلی شهر بیکلر که نظام وه قودال نوتماقنی اور
که تمشک اوجون بیک کیلیپ قویدیبار.

حوتان حاضرده قولقندر. خده لدری زاوانغا ییقلاندر لار. بول بیر
قارا قاشدان حوتان کا کیله تورغان جایدا بیر تدمکی در. سوگرا حوتانقلار
گوماغا کیلیپ. اعالینگ اقلانغا قوشولماقلارینی طلب قیلدیبار. حیدر
ری قاجدیبار. کاتتا علیلاری عبدالکریم آصفال، زسول حاجی بیک
کیشیلری قوشولماقدا اولغانی قارشیلق قیلغانلاریزدان اولدورولدیبار.
کاتتا کیچیک 200 قادار کیشی اولدورولدی. یارکند آمانی اوزینی قور
غانغا آلیپ، نورت بوز خر عسکر نوبلاب توچانلارنی راستلادی. قارغانلار
اقلانچیلارینگ مقصدلاری یارکند که کیلیپ، اونی فتح ایتمک وه اوندان
عی آمان وه عسکرلرنی قولغا توشورمهک اییدی. یارکند آمانینگ خر
کشی خبرینی اییشیب حوتانغا یازدیبار. اوندان نور احمد خان قوماندان
سندا ایکی میگ خر عسکر یوزدیبار. بولارنگ بارچاسی باش مدرس
یلدر ایدیبار. بولار قارغانلارغا کیلیپ، اوندان نورت میگ بولدیبار وه
سارخان خواجه، حاجی اعلم لدرنگ قوماندانلاریدا یارکند که کیلیپ
ایسکی شهر که کیردیبار. ختا یلاردان کوب کیشینی اولدوردیبار. کوب
اوروش قوراللاری قولغا توشوردیبار. مجاهدلاردان شهید بولغانلار بوز
خرجه ایدیبار. سوگرا به کئی شهر که همه کیردیبار. ختا یلاردان آزاراقلار
ری محاصره ده قالدیلار. ختا یلار طرفیدان قوریلغان بارچا بیکلر قولغا
آلدیلار. اولارنگ ایچنده یارکند حاجیگری (کومر وک ماموری) قاسم
خانغا اوختاش کیشیلر، همه یار. کاشغارداتی دوتای بو خبرنی اییشیب

دوکه بکدرنگ کاتتا لاریزدان علی آخوند ناملق کیشینی جاقیریب، اورنگ
300 خر قیرغیز وه کاشغارقلارنی قوشوب، یارکند که کیلیپ آمان
لارینگ یارده میگه یوزادی. مدکوب 300 خر قیرغیز وه کاشغارقلار قور
واللارینی تاشلاب، ختا یلارغا یارده میگه بارماقدا اولما دیبار. یارکندنگ
یازگی شهریده کئی 500 خر مسلمان ختا یلار ایله مجاریه قلیپ، ختا یلار
نگه یارمیشینی اولدوردیبار. قالغانلاری محاصره ده درلر. قارغانلار آمانی
گوما آمانی، عسکر قوماندانی تسلیم بولغانلاری یوق.

21نجی ذوالحجه (24-یان-آبریل) ده حوتانغان امیر عبدالله قور
ماندا سندا 2000 عسکر قارغانلارغا، اوندان یارکند که کیلیپدیبار. بولار
4000 عسکر وه باشقلار. قومونقلار مارالیشی غا کیلیپدیبار. سوگرا حکوم
ت تشکیل قیلساق اوجون آقسوغا کیلیپ آقسو، مارالیشی ده حکومت
قوروب، سوگرا کاشغارغا 2000 عسکر یوزادیبار. قومونقلارنگ
کاشغارنی فتح ایتمک ایست که بکدرینی کاشغار اطرافیداتی خلق اییشیب
3000 خر عسکر نوبلاب باریسی 5000 عسکر بولدیبار. بولی کاشغار
دوتای اییشیب ییقلان عسکرلر که شو خبرنی یوزادی: «اگر سز لر
حکومت مهربانی وه شهرتی ایستمه گز لر مین سز لر که نایشوراین»
یدی.

مجاهدلار: «بزلر که شهرنی تسلیم قلیپ مهربانی نایشورماقلا برابر
ختا یلارنی دا نایشوراسن، اوزینگ اورومچی دن قومونقلارنگ کاتتا لار
ردان حکم کیلکونجه اوز سز بیکمه نوراسن» دیدیلر. دوتای بونی قبول
قلیپ ختا یلارنی نایشوردی. اوزی مسلمانلارنگ بارایشی تکیب، اعالی
ده باخشنی معامله قلیپ نوروبدور.

اورومچی ده کئی «جهان جامع» روسیه حکومتیگه سبغندی. حاضر
اورومچی که خواجهم نظر حاجی آتلیق کیشی «جهان جامع» بولدی
حاضر دا بونون آتلی شهر لارینی که شول کیشی حاکمده. قومونقلار،
حوتانقلار بردرلر، اورتا لاریدا اختلاف بوقدر.

خوتاندا ایچی سید محمد نیاز آخوند، کومادا عبدالجلیل آخوند،
 فارغی قدا موسی خواجه حاکم دلالار بارکنده کی شویدله رنگ بونور
 بیسی جیقاریب هندساعا هایدادیلار (*)

جاسردا ایله مدن خوتاننگه آخرباجا آت بوروشیله اوج آیلق یولدر
 بو یولدرنگ بارجاسی مسلمانیلار قولیدا، ملککنگ بیش میلیون اعالیسی
 بولوب همده سی مسلمانیلاردر.

11 — اورومچی نی آغایدان سوک بائیدا قومولقلاردان نسیر ییک
 وه دونگه نلردن بر پاش ییکیت بولغای حالدا اوز کوچلری ایله آقسوغا
 کیلیپ ختاپلار ایله محاربه قیلدیلار. آخردا محاهدلار آقسوی آلدیلار.
 سوکرا اولکی مکتوبده کی کاشغار دونایغا یوبارگان جوالارینی یازدیلار.
 اوزلری یارکندهگه بارب زور اوروش آرقالی یارکندی فتح قیلدیلار.
 اوندان مارالباشیغا بارب، اونداهم اوروشوب غالم کیلدیلر. سوکرا
 بو کوچ فیض آبادغا کیلگنده کاشغارداغی دوناینگ قیرغیزلاردان عبارت
 محافظ سکرلری اوز باشقلارینی اولدوروب، محاهدلارغا قوشولوب،
 کاشغارغا هجوم قیلدیلار، ختاپلار، فاحته خاتونلار وه بولشه ویکلشکن
 باشلاری اولدوروب، اولارنگ ماللارینی محاهدلار اورناسدا تقیم
 قیلدیلار (8 محرم = 3 جی مابدا)، ختاپلار بامیل قورعایغا قامالپ آلا
 دزلار. 9 جی محرمه محاهدلار کاشغارغا کیریب، بامیلده کی ختای
 لارنی تسلیم آلیب دونای نی توتوب، اولارنگ اوروش قوراللارینی
 آلدیلار. ختای حکومتینگ خزینه گه فاراشلق نوره لهرینی شوندا چاچاکو
 مت خزینه سیده قالدیردیلار. کاشغارغا علمادان داملا سمن الدین ایله بر
 دویمگه سی، خوتانغا داملا نابت نی امیر قیلیپ یلگیله ویلدر.

ختاپلار طرفندان سالیساقدا بولغان آشوقچا سالیقلارنی خلقدان کوه
 تعریب دهقانلارغا عشر (اونده بر)، سودا گرلرگه زکاتدان باشقا سالیق

(*) بو هایدالغان شویدله رنگ باریسی مسبوهراتک وظیفه سیه مشغول بولوب بوز
 گان کیشیه رعد، ایشقارغا.

یوق دیب اعلان قیلدیلار. شرقی تورکستاندا وه شرقی تورکستان ایله
 هندستان اورتاسیدا تجارت ایشلری بالکل جاری بولوب قالدی. حج او
 چون عمومی احازت دیب اعلان قیلدی.

باشامه تورکستاندا غا مکتوب

باشاسون شرقی تورکستانداغی یه ئی اسلام حکومتی

سولار شرقی تورکستان استقلالینی کونکلیرننگ چوقور یولده
 دیدن قولایمیز. مجاهدلاریمزنگ اتفاق ایله ایسکیلک به نگیلک تالاشیدان
 باشقور منصف گه بیرلشیدن وه خصوصی غرضلاردان اوزلرینی اوزاق
 نوتوشلارینی وه عزیز یورتلاری شرقی تورکستاننگ مستقل دولتینی مور
 روت آیشغا موفق بولوشلارینی خدای تعالی دان نیله ییمیز. شرقی تورکستان
 نمرنگ استقلالنی غریب تورکستانیمزنگ استقلالنی اوجون عرفه ندر. بر
 غریب تورکستانلیلار ملی استقلالیمزنی آلیب، خلقیمزنگ ایلدیرنگه توشکن
 قورتلارنی اوزموزلو ملککیگه هایداب، اطرافیدا بریشان حالدا باشاب بور.
 کان وطننگ عزیز بالالارینگ وه پاشی اورنیغا کوزلهریدن قاملار
 آقیزب سیریانگ موزلاریدا، سولوقکی جزیره سنده تون کون قارلار
 اچمیدنه میر قازیب، یاغاج کیسیب قول وه آیاقلاری اوشوگن وطن پرورد
 لدرنگ، تاوشلارینی جیقارلمای اچلهریدن اچ قریندیلار اوتوب، نیل
 وه قول آیاقلاریغا قفل اورولغاندیک گه، بو نو. زاهدانلاریدا باتقان منیننی
 سومه کدهن باشقا «گناهی» بولغان یورنداشلاریمزنگ اوز تورکستانیمز
 غا یغیلیب اوز حسابلارینی یعنی آرایش سیویچلر ایله برلهرینگه حکم
 پهلر قیلشیب بوروشلهرینی، حر تورکستاننی — شرقی تورکستان ایله
 غریب تورکستاننگ برلشیب اوردا آسیادا اولوغ تورکستان تشکیل آیب
 ایب مستقل نوزک حکومتی قوروشینی بوره کدهن نیله ییمیز.

باشاسون اولوغ تورکستاندا

مکه ملزمه 14 ربیع الاول 1352
 میرزا عزمی (8 تموز 1933)

پاختا ایگینی پلانی قاندای بهجه ریاحه کده؟

ایمدیگه چه ساوت مطوعانی هر قاندای بر ایستی باشلاز آلمان
آینشا او معرکه شیریلگه بدهن سولگ حقیقتا قطعاً اویماغانی حالدا یوزده
یوزدهن ده آرتیق موقتیدن بختله باقریشیب آلاز ایدی. فقط بو فیر
غیلقلار، پروماغاندا دورمی کیچیکه بدهن سولگ عینی مسئله اوستدایزیمان
دها جدی روحداغی اثرلردهن بو باقریب جاقریشلارنگ حقیقتا هیچه
اویماغانینی، یوزده یوزدهن آرتیق موقتله کیچیریلگه نگی سولگه بگن،
پازیلغان بو اینش پلاننگ حقیقتده کوب که غصان ایله اوکزه لنگه بولغا
بلغنی اورکه برسر. مثلاً هر ییل پاختا قومبایسی شیریلرگن ساوت
مطوعانی موقتینگ بو یو کلگدهن، پلاننگ یوزده یوزدهن آرتیق بهجه
ریلگه بدهن بخت ایتر، وه حالانکه سوگزامان پاختا جلیق اوستدایچقلان
اثرلر او یلمی موقتیشرلنگه اسپانی نیکشیریب کیلجهک ییل اوچون بو
قغه لارغا دقت ایستی ارمدهن بخت ایترلریدی. بو کونگه بهرکه
بولساذا پاختا پلانی بوتولای بههر گن ییل بولونامشدر. ههمه بو
آجقلیق بلدان ییلغا اوسه کیلشدر. بو گه رعناً ساوت مطوعانی هر ییل
وقتده موقتیدن بخت ایوب اوتوشی اوز وظیفه لری قانریغا قویوب
آلمان ایدی. بو ییل وسعت او درجه که کیلش که آرتیق ساوت مطوعانی
اوزی اوچون بوگا امکان گورالمایز. او ایمدیدهن ایشلرنگ توغور
بازماغانلدا باقریب جاقریشقا وه مسئوللری قیدریشقا باشلادی.

خوجالق ایشلری، پلانی ایشگه آتیریش وه اوگا عارت اینش
ایله مشغول آزاره وه مؤسه لرننگ رسمی دیورلارینه باساکر، وایلدا
ایشلر نام بولغا، یوزده یوز موقت ایله آللوب باران، فقط مانله او
درجه که بزدی که آرتیق اونی ساوت مطوعانی با خصم اینه آلمی قالدی
فرقه وه سیاسی اداره لدر طرفدان یوروتولغان نیکشیر و تیجمده آریم
خوجالق فولخوز، ساوخوز، موتور تراکتور انشاسولاری (MTS)،
حقی مجلی حکومت وه فرقه اداره لری بوتولشنگ پالمان دیورلار

بریب هر اداره نکه اوزدهن یو فاردیاجیسی آلمان کوز بو باب کیجه ک.
چو بولمالیمی کوروتوب قالدی، اساس پاختا رایوی سالمان فرغانه دن
وه اولنگه ننگ تورو باشقا طرفلارلرندان کیلگن خبرلر وسیتنگ کوب
که قیرق بر شکله ایگینی کورسونه کدهد. آندرحان رسمی اداره
لری رسمی دیورلارلدا آرییل آخرلارلدا یاق بلان بو یوجا
کورسونه ننگن ایشلرنگ حاضر بولمالیمی بلدیسه لره بر قاجا دقت
بوگرا یوروتولغان بر نیکشیروده یوزلرجه هه کنار ایگین بئشه که ننگ
اکلاشلیمان، خوفیه، مرغیلان وه باشقا دیورلارلدا وسعت بولغان کوب
باشی ایمس. بوتون فولخوزلار اوزلرینک بلان بو یوجا یلکله ننگن،
شرطله ننگن مقدار یرده کی ایکیلرینی شیردیکلرینی بلدیرگه لری
حالدا کوچیلکنگ 5-10-15 هه کنار حقی دغا آرتیق پاختا ایگینی
بئشمس ایمن، یوزدان باشقا بر هایداش، ایگین ایشلری وه لازم
ولمان قاندا اعتنا ایله، توغور یولدا یوروتولماغان اونگچونده بلان
بوچا کونولگن محصولی پره اولوق ماغینه ایمس. ایکننگ
پلمان بولوشی اوچون مخصوص چاره لدر کوروب ایستی باشدایق او بولدا
یوروتوجی فولخوز، اداره لدر کورولش.

رسمی دیورلاردا مرحمت دیورلدا پاختا پلاننگ 10 جی ماها
قادر یوزده 92 سی شیریلگه نگی کورسونه بلسه ده، بر اودا ووستوگا
بحری بوگا ایانما یدر. چونکه کوب قیشلاغلاردا فولخوز وه آریم خوجا
لار ایشلرینی، شرطله ننگن ایکیلرینی شیردیکلرینه دائر کوبیدن دیور
بیشرمانلاری حالدا هر بریسنگ کوب که یری ایکیله گن حقی
هیدالماغان حالدا تودار ایمن، عینی مخرننگ خبریگه فاراغاندا قویا
کول قیشلاق شوراسه نابع غمرغمر قیشلاغندا 35 آریم خوجالق یرلرینی
هیداشقا هه باشلاماغانلار ایمن. اوقچی قیشلاغندا 30 خوجالق یرله
رئی بر کره یوزدهن که هایداب، حقی 17 خوجالق هج هایدالماندان
یکب فویغانلار ایمن. نورو یرلرده فوروق یرکه فوروق چیکش
تیب فویغانلرنگ هه کوب بولمالیمی کورولمشدر. پاختا اوچون بلکی

لەنگەن پراپەرگە دان، فائوون تارووز ايکيب فوبعان فولخوز لاردا کور اوچر اينلاردا.

موتور تراكتور استاسيولاري، ايش باشچيلق قیلوچي آخردووم، مهندس لارنگ قیلغالاري فولخوز ساوخوز لارداغداندا فیرقراق، بوتون تراكتور لارني بوذوق ديب ايشدن جيقاريب فوبوچي استاسيونلار بولغاني کيبي 25 گه تراكتورني توزاتوب 60 تراكتور حاسر ديب يازوچي استاد سوبلاردا اوچراتيلغان، آخراوم وه مهندس لارنگ کويچيکي پالغان راز بوزلار پيريش، کوز بوي قچيلق ايله مشغول بولغالار، تراكتور ايله 2 يرنى 6-7 ساتي ميشردن جو نور قليب هاي دامغان وه سولگ مهلندن 2 عاقدا کيچيک ايشي پير کەن بر استاسيوننگ باش آخراومي اوز دايو، رندا ايش لارنگ بويوک بر اعشا ايله بورونولوب، ايکيننگ وقتده پير، يلگەنلگيبي يلديرەدە، کەرکي دايوندا ايشلەوچي (Svirenko) اسلي بر مهندس اوزينگ ايش دائرەسە کي 78 عە کنار ايکيني 151 قليب کور سەتکەن، يەن بر باشقاسي اوز دائرەسە کي فولخوز لاردا ن يالغز برى سينگ 50 عە کنارق ايکيني 78 قليب کور سەتەد.

فولخوز، ساوخوز وه MTS لارنگ حاللاري بونداي ايگەن محلە لارده بونلارنگ ايشلەريگە نظارت ايتوچي حکومت وه فرقه اداره لاري عە اوزلەردەن يوقاريلارغا عيني روجدا رايورلار پيريب حقيقي وضعيتي باشيريب کيلمە کەدە ايشلەر.

موسقوادان وه قيزيل روس ايسەر پاليزمىنگ نورکستانداغى باش آگەتوراسي اورنا آسيا يوروستدان نورلو شکللەردە جيقاقدا بولغان امرلەر قيزيل موسقوانک اوز مستلکەسە کي ايشلەرنک باريشندان قانداي راحتسر بولغالغييني کور سەتە کەدە بولغانى کيبي اونگ ايمديدەن آمرقا دان سبە گە باختا آلاييليشي يوللاريني قيدرا باشلاوي دا بو ييلنگ باختا اونومە نە درجەدە ايمد باغلاغانلغييني آگلاتماققادا.

بو حال يالغز باختا ايشلەريگە منحصر بولوب قالماسدان خوجالق ايشلەريگە بوتون نارماقلاريني قابلاپ آلمشدر، اورنا آسيادا غەللە مشلە

سينگە اھميتنەدن بحث ايتوب ھەسەنى غەللە ئويلاشە ورە حکومتکە داييريشقا حاقيرغان بر قوممويست اوزکەن ييل غەللە ئويلاش ايشلەردە بولغان دزاشلەردە، آگلاتايدە، اونگەن ييل يالغز قيرغزستاندا ئويلاغان بولالايون غەللەنگ بر ميليوني اوعور لانغان، يوزدە 8,10 ساي اوبو بولغان ايگەن، قازاغستان غازيتا لارنە بافا گز، او ييردە بونداغدا يالغز اراق يوزدەقلار بولغالغييني کور سەت، بونلارني نقل ايتوچي ساوت غازيتا لارني وريل بونگ کيبي بوزدوقلارغا يول بېرمەسک کيرە کلکيبي نلغين ايشە کەدە بولسالاردا عومومي باريش بو يالغا قاراغاندا اونگەن ييلنگ حلاوا بولوب قالاغاييني کور سەتە کەدە، 20 جى ايوئە بولگەن خىرلارغا قاراغاندا دان ايکوچي دايورلاردا عيني ناروچکە جە ايکين يىغو ايشلەرنک اوچتە برى ھەم بەجەز يەلە مالغاييى، عيني ناروچکە جە حکومتکە بر کيلو، ترام ھەم دان ئايشيروچي بولغالغييني آگلاتايدە، نورکستانگ قازاغستان قسەدە ھىچ بر طرفدان حقيقي وضعيتي کور سەتوچي ايتانجلى معلومان يوقش، اوزينگ بو مشلە گە حصر ايگەن باش مقالەسەدە (29 مائى) يىگەرچە ھە کنار پير کە دان، يوللەرچە ھە کنار پير کە ناما کي ايکديگيبي يلديرکيني حالدا بو روسي دايوردا کور سەتيلگەن جسەدن بر ھە کنار ھەم ايکيني بولماغان دايورلار ايله عيني جسەدن نورلومثالارني کور سەتو، جى «قازاغستانسکايپراودا» غازيتاسي بونداي حاللارنگ ييش اون گە ايسس يوزلەر، ميکلەرلە تيزيب کور سەتيلە آلورلق بوتون اولگەني قابلاپ آلمان بر حادە، بر خستەلق بولغاييني سويلەيدير.

قازاغستان غازيتا لارينا کورە قازاغستان خوجالغييگ مەم بر فولى سانالغان يىچەن يىغو ايشلەري داھا فنا بر حالدا ايشن، مالدار خوجالقلار رينک وضعيتي ھەمەمشدەن فجع بر حالدا، چارواچينک اوزي بوتون قيش آچ او، يوروب ساقلاپ جيقديعي اوروقلق مائيتي دا «ايت حاسر لاو» وه باشقا لارەلەر ئارتوب آماقلا مالدارلق ايشلەريشي تھلکە لي بر شکلگە کيريشلەر.

مەنە نورکستان خلقى خوجالق حياتيني قارشىلاپ کيلمە کەدە بولغان آخىر شرايطنگ فجع منظرەسەدەن کيچيک بر کورونوش، ديسەک بو حساب

ایله ساویت پاختا و پلان سیاستیک حازه مراسیمتی حاشر لاما فدا برلمان بو
 ویل آچلیق ایچینه یولغان تورکستان خلقی اوجونده ایسدیگه قدر کور
 مددیگی بر آغیرلقتی کتیره گمدهد.

(۱۰) تورک غازیتاچیلغی

XIII.

1913 ییلی تورکستانلار «فاران»، «سمرقند» و «ایشم دالاسی»
 ناملی اوج مهم غازیتاچیلارغا موفق بولا آلدیلار.

«فازاق» غازیتاسی اسی تورکستاندا خرمته آنالانورغان جماعت
 خادملار بیزدان احمد بایئورسوننگ باش محررلکی آستدا چیقشدر.
 مدرجهسی اعتباریله مهم بر تورک غازیتاسی سانا لانورغان بو «فازاق»
 یشلریده غایت جدی یازیلار باسلیمشدر. کوب تارالوب خلقمز تاماندان
 سیویلیب اوقوش بر غازیتادر. کوچلو قلم ایگه لریگه فانیسولاری ایله
 چیققان «فازاق» غازیتاسی تورکستاندان باشقا ایدول-اورال و سیردادادا
 آنجاغدا تارقالمش و کوب رعیت فازانمشدر. اوره نورغده باسلیمشدر.
 «فازاق»نگ یشری باشلانمچدا م. اورازی، سوگرادان «عقلمت شر-
 کئی» ایدی.

«فازاق»دان سوگرا چیقاریلغان غازیتا «سمرقند» و «سرفند»
 چیقاریلمشدر. بو غازیتانی چیقارغان ذات تورکستان جدیدچیلک حرکاتده
 مخصوصی اوردن کونقان اصلاحاتچیلار بیزدان مرحوم مفتی محمود خواجه
 بهبودی ایدی. «سمرقند» غازیتاسی اوز سوزلر یله نه تیکه نده «مطلی
 تورکی و فارسی اورنا شیومده علم، فن، ادبیات، تجارت هنر و زراعت
 دن، روسیه احوالی و معدیتی و خارجه مملکتلری حالیدن و عالم اسلام
 ز کلیکی بون یازغوجی مصور جریده» ایدی. مملکتده کی سیاسی وضعیتی

(۱۰) «یاش تورکستان» نك 28-30-35-37-40-42-44 جرم سالارخان دوا.

کوب یاشتی آکلانغان و غازیتاچلیق ایشلریده آنجاغده نجره که ایگه
 یولغان محمود خواجه بهبودی اوز غازیتاسینی سانسور بالاسیلا و جرم اسبق
 ارجون سیاسی مسئله لر که آز یاناشمشدر. پاناشغانا ادا اعتدال و احتیاط
 لقی ترجیح ایشمشدر. «سمرقند» غازیتاسی آنگ کوب مدنی، اقتصادی و
 تربیکچیلک ایشلر یگه عائد مسئله لر ایله مشغول بولوب، هاقادا ایکی

مرحوم مفتی محمود خواجه بهبودی

تبقیر چیقشمشدر. فقط بارابار
 مادی جهندن سقیلیب، 45 یچی
 مانی دویا بوژیکه چیققاندان
 سوگ اوز اوزیده من توختاماققا
 مجبور بولمشدر. مفتی محمود
 خواجه بهبودی نگ باش محرر
 لکی آستدا چیققان بو غازیتاغا
 سدرضا، حاجی معین، راجی،
 مدنی، نور محمد بیک اوغلی،
 عرب الله، میلی، ملا ابراهیم
 سید کمال اوغلی و باشقالار
 قازاشمالار.

هاقادا اوج البقیر چیققان «ایشم دالاسی» ناملی غازیتا ایسه
 قیران خار شهریده چیقاریلمشدر. بو غازیتاسی آنگ کوب مشغول ایتکدن
 نرسه آیشا اوتکدن عصرنگ سوگلاردان بادی بوتون تورکستانلار
 ارجون قورقولو نوس آلمان تورقاق مسئلهسی بولدی. فازاق بیرلرینگ
 اوزلریده قالدیریلدیشی و فازاقلارنی اوتوراقلاشرو حقدان نه گدرلی
 یازیلار تارقاقان بو تورک غازیتاسی تورکستان ملی و اقتصادی منافعی
 ساحهسده قیمتلی فکرلر اورناغا آمشدر. «ایشم دالاسی»نگه تعجب
 ایشیک مسلك چارلق آدوه سینی سوگ درجه سیکرله ترمشدر. 1913 یچی
 یلنگ سدابیر (ایلول) آیندا چیقاریلغان بو مهم غازیتا اوزون پاشالما

شۇ يىلىڭ آخىر لاردا بايق چارلق اۇرادىسى بۇرۇغىلە ئوخشاپتولۇپ ، بۇ غازىتاغا قاتناشقانلارنىڭ پارچاسى محكمەگە ئارتىلىشلاردۇر .
(يىتمەدى) ئوقۇمىش اوغلى

قائۇتسكى ساۋىت روسىيەسى حقدىدا

قارل قائۇتسكى دېگەن كىشى بىلەن كەن آدممۇ ئۇ بولسا كىرەك . او اجىئاسى ساۋىت روسىيەسى ، علمى ئۇلارنى ايله غەر طرفىدا تابلغان بىر كىشى . غەر . فقط بۇ بۇ يىردە تە اونىڭ علمى ئۇلارنى دەن ۋە نەدە ساۋىت روسىيەسى ئارتىشدا لارنىدان بىت اىتمە كىچى بولامۇ . بۇ يالغۇز بۇ ئۇ بۇرۇك ۋە بىلىمى مارقىس طلبىنىڭ سولۇ جىققان بىر بازىيدا ساۋىتلار روسىيەسىنى ۋە شىت ۋە ساۋىت دىكتاتوراسىنىڭ غاقىنى حقدىدا يازدىقلارنى ايله «پاش ئورۇستان» او قوجىلارنى تاپشۇرۇپ كىشە كىچى بولامۇ .

بۇنىڭ ياناشقا اىتمە دېگمۇ بازۇ قائۇتسكى نىڭ ۋە يانەدە جىققان ئورۇغان «گورەش» ("Der Kampf") مجموعه سىنىڭ بۇ يىلغى 2 نچى ئومروسىدا جىققان «دەموكراسى ۋە دىكتاتور» (Demokratie und Diktatur) باشلىقى مقاله سىدۇر . قائۇتسكى مقاله سىنىڭ پاش بولۇمىدە ياق ساۋىت دىكتاتوراسىغا تىبىلەندە موقىت نىلەشكە . او زىڭ باشقا بىشى بىر سوسىيالىست دوستلارنى ايله نىلە كداش بولغانلىقى ، فقط بۇ نىلە كى نە قاندا كىچىلو بولسا دا اونىڭ موقىتىغا ھىچ اېنارما غالىقىنى بىلدىرەدۇ .

قائۇتسكى اىستىر نظرى او ياشلار ، اىستىرەدە اىتمە كى تىجرىبەلەر دەن روسىيەدە سوسىيالىزىمغا طرف يورۇماق ، اونىڭ اېرىشمەك اوچۇن دىناتىڭ باشقا طرفلار ئىداغىندان باشقا يول ، باشقا واسطە بولما غالىقى نىچە سىنى جىقارادۇ . روسىيە بۇرۇلە ئارىياتى سوسىيالىزىم غايە سىنى نىحق اىتمە بىرىشە دىناتىڭ باشقا قىسلەندە كى اىنچى اعالىدەن باشقا بىر رۇج ۋە كىچ كورسە تە ئامادى . روس بولشەۋىكىلەرنى روسىيە اېنچىلەرنىڭ باشقا ئىلگىلەر اىنچىلەرنە دىناتىڭ بول ۋە سائىلىنى حاشىر لايىچاقى قىلىشكە ايدىلەر .

بۇ ئوتتۇرىچە ايله ايشىكە باشلايدىلار . فقط كىوب او زاماندا ئوزلەرنى بۇرۇ . ئۇلۇ ئىلگىسى قارىشىدا كوردىلەر . بۇ ئىلگىگە لەمبىنى «نەپ» (نەپ كى اقتصادى) ساۋىتى باشلاشقا مەجبۇر اىكەن ايدى . 1921 نچى يىلى باشلانغان «نەپ» كىوبا بىر «دەم ئالاق» ايدى .

لەمبىنىڭ بۇ «نەپ» ساۋىتىدە دوام ايتۇپ اىتمەك حقدىغا ئىكەننى اچىق بىلگىلەپ بولمايدۇ . چۈنكى او كىوب او زاماندا ئىستە لاندى ۋە بۇ خىستە لىندان ئورماندا 1924 نچى يىلى اولدى . اونىڭ او زاماندا بىرلەشكەن ، آڭلاردا ئالماغان شاكىر خىلغا لىرى ئاراستاندا خاكىتىنى قولغا ئۇشۇرۇپ ئالغان ستالىن «نەپ» يولىدا قانداق قىلىشقا قىلغىنى كىلدى . ئەلنى قومۇنىزىم يولىغا قايتىدى . بۇ ئاندا دولت قولغا كىچىكەن ساۋىت روسىيەسى بۇ ئۇلارنى بىتۇرگە يۇز تۇتقان ايدى . مەنە بۇ ۋە شىت مارقىس نىڭ سوسىيالىزىم اوچۇن بۇرۇك ساۋىتىڭ دەا اول ئۇ بۇرۇك دەرىجە لەرگە كۆتەرىلگەن بولۇشى كىرە كىلگى حقدىغا نظرى سىنى او زاماندا سالىدى . ئىلگىسى بىش يىلدا سائىتە ئىدېرىش ايشىكە كىرىشكەن . پلان ئوزۇلدى . بۇ پلاندا كورە بىش يىل اېچىدە روسىيەدە بىر نەخىك ۋە ساۋىت آيپارنى قورۇلا جاقىدى كە بۇنىڭ روسىيە آمىرىقانى دا كىچىپ كىتەن بولما جاقىدى .

دەھال قولغا ئالغان بىش يىللىق پلان ساۋىتىدە ئوقۇلغان دىيەرلىك دەرىجەدە آيرىم ساۋىت مۇسەلەرنى ياراتىلدى . بۇ ياراتىش بۇ ئون سىرمايە دارلق دىياسىنى ۋە او زاماندا قانداق ساۋىت روسىيە قىرشى ئىزدە بولغان بىشى بىر آوروپا سوسىيالىستلەرنى جىرنگە سالىدى . حتى اونلارنىڭ اېچىدەن بۇ مەنۇد بۇنىڭ اوچۇن يازما قاندا ، دىيۇجىلەر جىققى . بۇ ياراتىشكە ئۇ ياخشى تىقىدى بىر وقتلەر چارلق سېستە مېنى ئىقىد ۋە ماسقارا اىتمەك او زورە بالواسطە لەمبىن او زى بىرگەن ايدى . 1905 دە "Wperyod" غازىتاسىدا جىققان بىر يازۇشدا لەمبىن روسىيەنىڭ ياپونغا قارشى مغلۇبىتى آلوب اونىڭ سىنى او زاماندا خاكىم بولغان ۋە شىتە تاپار ايدى . لەمبىن روسىيەدە خىت بولغىنى ، خىت بولماغان بىر يىردە ساۋىتلارنىڭ سىرست اىنكشاف ايتۇپ باقت ۋە

قابلیتهای کورسها آسان نیازی، اهابی که حریت برمه گن بر دولتی
 نه قوروقدا وه ماده سوده بر سوغوشی فزائایلو احتمالی بولغانلیقی،
 اونکچونده مملویشگا عیبینی نملکنده کی حریتلکنده کورگه نلیکینی
 آغا سورگن ایدی. او زمان روسیه تگ یوزلرجه میلیون آقجا صرف
 اینوب معظم کینه لار آلدیغینی کوروب بو کینه لارده کی ما کینه لارنی اینلده
 یشی، اولارنگ استداغی عصری سوغوش قوراللاقی قوللاوب
 فایدا لایشی یله تورغان کیشیلر بولونما دیقجا بو بولدا صرف اینلکن
 آقجالارنگ بوش یرگه اسراف اینلکن تروت بولغانلیقی سوله،
 روسیه تگ حرکتندن کولمه کده بولغان اچیلرنگ خلقی جتدیقلار
 روسی سوله گن ایدی.

لهین تگ سوزله رینی نقل اینوجی قانونسکی بو فکرلر اسان قیرو
 ما کینه لاری اوجون نه قیادار جاری ایسه استحصالات ما کینه
 لاری اوجونده عینی درجه ده نافد بولغانلیقی علاوه اینلدر. عصری
 استحصالات مسئله یی یلغر مکمل تخیلکی آلات ایله مجهز مؤسسه لار
 ایله گنه ایسه، دها زیاده بو مه نوده این کورده یله تورغان اینجی
 کوچی ایله عین اینلدهد. بو اسان، اینجی کتله سی ایسه اوزیکه
 بیرلگن مادی وه معنوی انکشاف امکانی یله گن کینه آیر. روسیه ده
 ایسه نه ایسکیده ن باری سرمایه دار آوردبالنگ ما کینه سی آلب اصل
 عامل بولغان یلدره من اسان مسئله سی وه بو اسانلارنی حاضر لاش مه نودی
 — حریت — اهدال اینلیب گیلدهد.

ایسکی زماندا پامان شیجه لاری کورولگن بو تجربه سی یش یللق
 یلان باشلوقلاری دا تکرار ایندیلهر. بولاردا ایسکی موقیشر لکنگ اسان
 یشی گورده نوتوشی اهدال ایندیلهر. اولاردا سنایع نملکنلرندن ما کینه
 لار کتیریب بوروک فابریقلار قوروقا نوتوندیلر. بوکا مقابل عصری
 استحصالات اوجون اگ مهم سانالغان یلدره من اینجی مسئله سی اولاماد.
 دیلاردا، یرده بوندای اسان کوچلرنگ سابعلا ندیریش اوجون آلدیقلار
 ری یش یل اچنده اساسی عامل بولغان حریتی ده اهدال اینوب پشتریب

بولغانلیقی هیچ خاطر لارینه کتیرمه دیلهر. بو سوزله این کوجی جاسر
 لاسدان ما کینه لار سانوب آلو، بوروک سنایع مؤسسه لاری قورو بولسا
 کتیرمه کله او مملکت استحصالات کوچینی آذیرو یرنده اونک تروت
 وه سرمایه سی اسراف اینوب استحصال کوچینی یشدیلهر...

روسیه یی زیادت اینوجی کوب سیاحلار او معظم سنایع مؤسسه لاری
 قورشیندا آغیر لارینی آجوب توروب قالدلار. بو حریت ایله سیر
 اینوب فعالیتینی تقدیر اینوجی سیاحلارنگ هیچ برسی بو آیریم حریت
 آغیر مؤسسه لرنگ نه قیادار ذلت سفالت، حصر لقی، اسارتی اشاح اینلره ک
 پارانشی بولغانلیقی دا یر باشندان کیچیریش اوجون فرست نایا آلمیدلار.
 ایسکیده روس مملکدار لاری اوز قول آستداغی دهقانلارنگ مادی

وه معنوی حالینی نایین اینشی هیچ بر نوتوشوب ده تورماسدان ما کینه لاری
 کیره باشلاغانلار وه بو قیسا نوتوشولاری یوزندان نیشلر یی ده موقیشر
 نلا یشکن ایدی. بو کون بولشه ویکلرده آلدی. آرقاسه باقماسدان
 ما کینه کتیرمه کله اوغرا شاد لار. استحصالات اینینگ اگ مهم عصری
 بولغان اینجی اسانلارنی ایزیش حسابنه ما کینه وساطتی کتیرمه کله آوارد
 ددلار. اینجینگ وضعیتینی کون کونده ن پامانلا شاقدا، او کون کونده ن
 کیری کیشه کده. بو سوزله سناغله ندیریشی یلانی اینکه آشیریشا اورو.
 بوله کده، بر قانچا بوروک سنایع مؤسسه لاری وه بو پارایشلارنگ مجبوری
 تیجسی حالدا اورناغا چیققان ساوخوز، قولخوز خوجالقلاری توزولدی.
 اقتصادی قیمتلری معلوم بولماغان بو پارایشلار اوجون بوتون مملکت
 خلقی ذلت سفالت اچنده آج وه یالماچ یا شاب اولوشکه محکوم اینیلدی.

وضعیت اولوم کیسی آغیر جزا نه دیدی آستدا نونولا یله کده.
 مارفس طرفیدان تیکشیریلیب اورناغا قویولغان اجتماعی حیات
 قورولادی بویجه اقتصادا آرقادا قالغان ایکینجی بر مملکتده سوسیالیزم
 بولسی نوتوب بولمایدر. (تورکستاندا تویه ایله سوسیالیزمکه ابریشیب
 بولمایده دیرلر). بوندای یول توتولسا اویکیج وه یا تیر موقیشر لک
 ایله یشکنه محکومدر. روسیه ده باشدانا ق معلوم بولغان بو نهائی نتیجه تگ

بە ۋەقە ۋە ئەشكەندە جىقماغىنى كە مۇسۇبەت چىت ايدى. بولشەۋىكلەر بول
 كۈنگە قانداق اوز جىقا ۋە مۇقىتسىزلىكلەرنى بەگىنى اميد نىقلەرى پارا ئىش
 بىرەسى آستىدا باشىرب كىچىشە كۈب مەھارت كۈرسەتۈپ كىلمە كەلەر.
 بۇ مەھارتلىرىگە سۈكچىسى ىش يىللىق بلان ايدى. بولشەۋىك دولت خىر
 خالق سېستىمى اىمدى كۈتەن اون پاشنى كىچىدى. بوتون وعدەلەرگە
 رەغبا ۋە سىجىت يىلدان يىلغا يۈزۈلۈپ، آغىر لاشۈب كىلمە كەلەر. بۇ بولنىك
 سوسىالېزىمگە اېمەس، يا آجىق باقرۇت ۋە يادە ئاۋۇشەرگە اېرىپ بو.
 قالمۇپ كېتىۋەكە آلۇپ بارا باققانى، بۇ بولنىككە اۆك ايمالى مۇرفەدارلارنى
 مۇرفەداردا كۈرۈلۈپ اىتىلىشى كۈنلەرى كۈبەدە اوزاققا اوشىدا.
 مايدەر، دېگەندەن سۈك قانۇنسىكى مەم كىيى قىلى سۈرەندە بۇ قىتەكە
 كىلگەن بىر كېشى روس اويۇلارنى اوستىدا خىالى اىدلەر قورۇپ اوتورا
 آلمىدەر. مەن بۇ كۈنگى روسىگە دېككاتورلق، ظلم ۋە تەھدىد اىۋىلە
 سوسىالېتىك جىمىت خوجالىقى قورۇش نىجرەسىنگ مۇقىتسىز جىققا.
 لىتىك بوتون نىجەلەرى اېلە دىبا قارشىسا جىقۇۋىنى كۈتەنەن. دېنەر.
 اۋكىشى اۋرۇپادىغى سوسىالېتىت بولداشالارنى آراستىدا بايلىغان
 «فېزىل دېككاتوردا يىقىلسا بىرىنە آفلاز دېككاتوراسى كېلىر» دېگەن فېكر.
 نىك قىلىپا نۇرۇ بولغاغىلىقى. اۋزىنگ بۇندى بىر اۋىغا اىشراك اېتە آلد
 باخالىنى سۈپلە پەر.

مۇستوقا فېزىل دېككاتوراسى ھەر نەرسەدەن آرتق دەمۇفراىدىان
 قورقاند. اۋىكچۈندە او ھەر نەرسەدەن اول دەمۇفراىسىنى بىرۈگە جەھ
 اېتەدەر. روسىدە قېزىل دېككاتورانگ يىتۈۋى اېلە دىبا قۇمۇنىست فرە لا.
 رېنىك يىللىق نۇتۇب تورۇغان آلتۇن تىمىر كىمىلەردە اېرىپ كېتەردە يالغز او
 ساپەدە كە پاشا تورۇغان قۇمۇنىست فرە لارنى دا ئارقا لار. بۇ سۈرئە او
 دىبا اىشچىلەرى خىر كېتىك حىقىقى مەھۇمەدە كۈچايۋى ۋە بۇ ساپەدە
 دەمۇفراىنىگدا جانلانۇۋى نۇرىمىنى آغا سۈرەند. دېمەك كۈب فرە
 آزاداشالارنىگ خىالى اىدلەرنە قارشى قارت قانۇنسىكى فېزىل روس
 اىپەدەلېزىمى باسىنگ يىمىرلا باشلاغانلىقى قاشتېنى، بولنىگدە اېستەر

روسى اېتىشى دەققانلارنى، اېستەردە دىبا اىشچىلەرنى اۋچۇن دەما سائەلە
 بىر مۇر كىتۈۋى فېكرىنى آغا سۈرەند. ايسال تۈرسون

باشقارماغا مۇكتۇب

محترم عزيزم «پاشى تۈركىستان» نىك پاشى محمۇدى مەسئۇلى ايدى،
 اجترام اېلە سالامدان سۈك تۈبەندە. ذكىر قىلىش ھىلىسانىگ پىشاور
 نەزەردە تۈركىستان مۇسلمان مەھاجر لارنى مۇرفەداران «اھمىن سەادت بخارا
 ۋە تۈركىستان» نامىلە قۇرۇلۇش اھمىن نۇرۇسداغى مۇختىر مەلۇماتى
 پاشى تۈركىستان، مۇجموعەسىغا تەدج قىلىپ بوتون روسى مۇسلمان مەھاجر-
 لارنى شەر قىلماقلارنى سىمىم قىل اېلە اۋتۇبەنەن. اھمىن نىك قۇرۇلمايىنا
 ۋەرت يىل قانداق بولغان بولسا ھەم اھمىن مادى ۋە مەمۇى جەھەدن نەپىت
 قىلغان ايدى ۋە اھمىن نۇرۇن يىللىق تەجرىبە كۈب ۋە كىلەرگە اۋچىرا
 غان ئاشۇل مەدنىگە جە ھىچ مۇرفەدىن كۈمەك كۈرەمە كەن. اھمىن نىك پاشى
 بولغان مۇلۇى عبدالقادر اقدى ۋە مەاون عمر جان اقدى لەر نۇرۇن يىلدىن
 ۋەيان ھەر نۇرۇلۇ كىلەلەرگە بىرداش قىلىپ 1933 نىجى يىلغاچا اھمىننى
 سەلت اۆپ كىلەلەر. اھمىن نىك اھمىن نۇرۇن اۋمىن «شالاب رەسىمى اىشكە
 نەم قۇمىدى ايدى اھمىن اۋز مۇقتىد لارغا شۇرۇع قىلىپ باۋرۇپادا آۋمى.
 نامى كىچە كۈنۈز تۈركىستانىگ قۇرۇلۇشى يۈلدا خەدەت قىلىپ بو.
 كەن بەندە پاشى مۇجەھد بىرادەرلەرى اېلە قولغا قۇل بىرىپ تۈركىستانى خەدار
 ۋە ظالم بولشەۋىكلەر سۇلتەيدان آزاد قىلماققا بىر اېكە بىلگىنى يىلدىرەدەر.
 خەرمەلە سېد عبدالله ئاشكەدى.

«اھمىن سەادت بخارا ۋە تۈركىستان» نىك مۇقتىد لارنى (۴)

روسىدە بولشەۋىكلەرنى بوتون مىللەتنى آزاد قىلماق بەنەمىلە مىللەتنى
 ادىن اۋز خا كىمىلەرنى مستەھكەم قىلىپ آغاندان سۈك مىللەتگە ائىندى
 سۇلتەيدان باشلاب ئاشۇل مەدنىگە جە شىرىت كۈرەمە كەن ۋە خەت ۋە ظالم لارنى

(۴) بۇ «اھمىن سەادت بخارا ۋە تۈركىستان» نامىقەلە مۇجموعە نىك 29 جى سائەدا
 بىر نۇسخا بايلىغانلىقىنى ائىتە تۈپ اۋلەمۇر باشقارما.

قلیب تورغانی خصوصاً مسلمانلاری اسایتمه دن بلکه حیوایت دهن هم
 خیر نوتوب کوز کورمه کن و قولاق ایتمه کنه کن جبر، ظلملاری قلیب
 تورغانی بوتون کسان میلیون هندستان مسلمان برادرلریکه، هند
 ستانک اذ مقبر غازی نالاری بولغان «روزانه»، «زمندار»، «سیاست»،
 «خلافت»، «انقلاب»، «الجمیة»، «المجاهد»، «مدینه»، «و سرحد»
 اخبار لاری واسطه لاری ایله نارفایب نورادند. هندستان ایله آفغانستان
 آراسندا سرحد قبائل نهایت بهادد وه غیور آفغان قوملاری یار. بو قبائل
 لار اوج نودلو بولوب بر طاقه سی سه کز پوز 50 میگ نفوسلور، رسمی
 سورتده ایکنلته آداریسکه تابع قالغان ایکنی طاقه سی قریب ایکنی میلیون
 7 پوز 50 میگ نفوسلو بولوب بختیسی یرلی نواب، خان وه ملکه ارلار
 آداریسکه نابدرلار وه بختیسی تمامه آزاد قبائل بولوب هیچ کیسکه
 تابع ایلمسلر. منه احسن مذکور قبائل لار 8 کیشیده ن مرکب بر وقد
 تشکیل قلیب شو قبائل نیلله ریده — اوردو، فارسی وه بختو نیلله ریده —
 بولشه ویکلرنگ انواع مظالمینی بیان قیلوجی کتابلار چاپ قیلدیبر
 غیور آیدان باشلاب مذکور قبائل آراسیجا جیقارغان ایدی. نماینده
 لار اول ایکنلته قول آسیداعی پشاور ولایتی نگ یش خاصسیا یش
 دوره بر لان شهرمه شهر وه قیشلاق قیشلاق پوروب، شهر هم قیشلاق
 لارنگ خان، خوانین، علما وه سادات لاری ایله ملاقات قلیب قیشلاق
 خلفلارینی نوبلاب، مجلس وه متینغ لار باشاب، بولشه ویکلرنگ قلیب
 تورغان وختلارینی وه بولشه ویک ظلمیدان فاجیب ایران، آفغانستان،
 هندستان، چین نورکستان، یاوروبا وه دیگر طرفلاردا دبددرلیکنه سر
 سان وه سرگردان بولوب یورگان مهاجر لارنگ احوالینی نهایت برشور
 تقریر لار ایله خلفلارغا معلومات یریب کتابلار نوقا نالد لار. هر جایدا
 بولغان یرین وه متینغ لاردا بوتون بهادد آفغان برادرلریز هر وقت
 نورکستان مسلمان برادرلریکه هر جهته دن یارده مکه تیار ایکنه نلکلرینی
 بلند آواز ایله جوش و خروش ایله اظهار قیلاند لار. وه هم خان، خوا
 نین، علما وه سادات لار سرلر فایسی وقت تیار بولسا لار کز برلر آرقه

لار کز یارده مده تیارمز دیب عهدنامه لار یازیب قول قویوب بر دیله
 جودت ای ایکنلته قول آسیداعی یش قضای نه به لیب تمام قیلاندان
 سوک یاقستان آزاد قبائل آراسیدا هیئت وفد تاغما تاغ، جولنه جول
 یانده وه سواری نینمده ن نه به لیب آزاد قبائل نوابلاری، خانلاری،
 ملکه دارلاری، علمالاری وه مشایخلاری ایله ملاقات قلیب، بولشه ویک
 لارنگ ملک وه افکار باطله لارینی وه نورکستان اهالیسیا قلیب تورغان
 وختلارینی عیایت مائر نطقلار ایله سویله ب، کتابلار تقسیم قلیب، بولار
 مان عهدنامه لار آلدق، بولار هر وقت اوز میلتق وه بهادد آفغان یریکینله
 ری ایله جهادغا تیار ایکنه نلکلرینی الله اکبر ایله اظهار قیلاند لار. بو
 یاقستان قبائل نگ بختیلاری بولشه ویکلرنگ بر دیباغندالارینا بریلیب
 یاکیشیب، بولشه ویکلر اسلام طرفداری وه بوتون دنیاداعی اسلاملاری
 قوتلار بولشه ویکلر قولیدا دیب غلط فهم قلیب یورگان ایکنلته. هیئت
 بو قبائل آراسیداعی بوندای غلط فهم لارنی نهایت مائر معلومات وه دلیلله
 ایله ازانه قیلدی. نهایت حقیقت آگناییلاندان سوک مذکور قبائل
 هر نرسه دن اول اوزیمز که فرض بولغان اوز مسلمان برادرلریزینی
 بولشه ویکلر مظالمیدان خلاص وظیفه سینی قیلما ساق قیامتده برلر مشولر
 هه وقت بولشه ویکلر که قارشی جهادغا تیارمز دیب عهدنامه لار قلیب
 مایلر آزاد قبائل نگ دوره سی قریب ایکنی آیدا یشی آوگوست
 آخر لاریدا تمام بولسا کیره ک. اوندان سوگرا انشاء الله احسن اوکتاب
 یاک نوبار آیلاریدا پشاور شهریده بر قونره جاقیرما فچی، بو قونره بو
 ون سرحد قبائل علاقه وه غیرری علاقه لاریدان، نواب، خان، ملکه دار،
 علما، سادات وه باشقا ذاتلاردان مرکب نماینده لار طلب قیلما فچی در.
 انشاء الله قونره مقرر بولغان وقتله البته «پاش نورکستان» وه «ملی بول»
 لاردان نماینده لار طلب قیلاند. انشاء الله کیله چه کده احسن قلیب تورغان
 یشلریده ن وه دوره لریده ن «پاش نورکستان» آداریسکه مفصل سورتده
 معلومات یریب توراجا قندر، وه شونک ایله برابر «پاش نورکستان» نگ

ایچیده کی وطن احوال لاری اوردی بلیکه ترجمه قلیب هندستان
اختیار لاری بریب توامز.
یک فال طریقه سیده عرفی نورگشتنگ آزاد بولوشی بزرگ نور
گشتان اوچون دروازه نجات در.
سید عبدالله تاشکندی، پشاور — 26 نچی ایون 1933

بشقی خبردر

مهم معااهده لور. اوتکن ایون آیتنگ 3 بده ساویت روسیه ایله اوزنگ
قومشلاری افغانستان، گمستویا، لاتیویا، ایران، لهستان، رومانیا و
تورکیه آرالارندا و 4 نچی ایولده ساویت روسیه، رومانیا، تورکیه،
جمنوسلوواکیا و یوغوسلاویا آرالارندا بربرینه تجاوز ایشلمک (عدم
تجاوز) معااهده لری امضالانمشدر. بو معااهده لور آیتسا شرقی آوروپا
صلح و مسالمت یرله شوویه مهم بر اساس بولاجاقدر.
ایولنگ 15 بده ایسه رومانیا شهرنده ایتکنلره، ایتالیا، آلمانی و
فرانس دولتلرندن عیادت «تورلر میثاقی» امضالانمشدر.

اسپانیا ساویت حکومتینی رسماً تانیدی

27.VII در مادریده دن آوروپا غازیتالاریا بریلکن خبرده اسپانیا حکو
میتنگ ساویت حکومتینی رسماً تانغانلی و اسپانیا بشقی ایشلر نامتربنگ
اوز حکومتیله ساویت روسیه آراسندا دیپلوماسی و تجارتی مناسبات باشلا
ماجاعتینی سوله گه نلکی ینلدریلمه کده در.

هندستان-افغانستان چیکره سنده

آوروپا غازیتالاری هندستان-افغانستان چیکره سنده قیادتان قوز
غالیش بارلغینی خبر یرمه کده لور. آلامچا «بازیلر ناخریخنه» ناملی
غازیتانگ 27.VII.33 ده چیققان سانددا «مجنون فقیر» لقبینی ناشیغان
بریسنگ باشچیلی آستدا بولغان بو کوندریلش آفغان حکومت قارشی

حرکتدر. افغانستان و هندستان حکومتلری بو قوزغالیشی باسدر
اوچون آیتنج چاره لور و شدلی تدبیرلر کورمشلر. قوزغا لایچیلرک
مجنون فقیرنی تونو و قولغا توشورد اوچون افغانستان
حکومتیله هندستانکلیز حکومتی کاتتا مکافات ینلکده شلر.

افغانستان-پاپونیا مناسباتی

آوروپا غازیتالارندا یازیلیب تورغان خبر و مقاله لور گه کوره، آفند
ستان قرالی نادرشاه خسر نلاری پاپونیا پادشاهی میکادوغا یوللاغان بر
مکوبنده ایکی مملکت آراسندا دیپلوماسی مناسبات باشلاماق کیره کلکلی
آلام سوروب، میکادونگ کابلغا بر سفیر ینلگه سینی سورا مشدر.

جهان اقتصاد قونفرانسی نتیجه سر تارقالدی

یونون دنیا نظر دقتینی اوزبگه تارتوب، 67 دولتنگ اشتراکی ایله
لوروندا دوام ایب تورغان جهان اقتصاد قونفرانسی بر نتیجه کوریش
آلمدان گویا ینلگیلی بولماغان زمان اوچون تعطیل ایب، تارقالیب
کیدی. بو سورتله دنیا ایشلرینگ بر آزدا چورالیشغا و بحرانتنگ
بهد کوجه بوویگه سبب بولوندی.

تورکستان خبردری

یریللشتریش. بولسه ویکلرنگ دبدیگجه «تورکسیب» قازاغستان
بیر پولی، قازاق ملی بروله تارپانی و قازاق ایگه کچیلرینگ ایشلرینگ
کیلدیکی تمبر بولدر. «تورکسیب» باشندان آلامچا قدار قازاغستان
تورایندان اوتنه تورغان یول بولویله ده، روس بروله تارپانی، روس
ایشیلدری منفی اوچون ایشلرینگ کیلگه منی حقتده سانسر دلیل لور باسیلیب
کیلدی. بوراده «سوسیالدی قازاغستان» غازیتاینگ 1 نچی ایون نو
بروده «تورکسیب» ایله قازاق «ملی بروله تارپانی» علاقہ سینگ نه
برجهه ایگه نلکیلی کورسه نه تورغان معلوماتنگ بر قسمنی کیشمه کچیمز.
«سوسیالدی قازاغستان» نگ یردیکی رسمی معلوماتقا کوره: «تورک

سبب ده ایشله تورغان 400 ماشینیستان - سه کزلی قازاق 509 ماشینیست
بارده چیسیدن 101 ی قازاق استاسیون وه کیچیک «یول آیریق» توفاق
یرلری (دازیرد) باشلوقلاری 449 بولوب، اولادان برکه (بالغز)
کشی قازاق. نیمیر یول اوستالاری ایچندن قازاقی بالغز برکه.

«نورک سبب» بویونده باختی گنه (سوسیالدی قازاغستان «نیمیریجه
«آجه پتویر») یریلله شتریلگن بریر بولسا، او هم آلا آنا استاسیونی دد.
بورداغی «باختی» وضعیت شوندا ی دد: بوموشچی (عمله) وه خدمتی
(مأمور) لرتنگ بالی سانی 518 (یش یوز اون سه کتر) بولوب، اولار
تنگ 170 (یوز یمنیش) ی قازاق. براق «سوسیالدی قازاغستان» تنگ اوز
نیمیر لرتنگ بولار تنگ «کوچیلکی قازا جوموشچی» خدمتی، کیچی
فونددونور، جول بوروجی، کوزه نچی، اوی سیروجی سیاقیلار «میش...
بولارنی کتیردیکنده سونک «سوسیالدی قازاغستان» یازدرکه: «آلا آنا
استاسیوندا استاسیون باشلوقی کومه کیچیلگنه (اورون باسارلقدا)،
قانسیرده، آک آیاقی باشی بول بوروجلق خدمتده برکه ده بولسون
قازاق یوق.»

بو معلومالارنی برکه ندهن سونک «سوسیالدی قازاغستان» دیدرکه:
«... فاریک، زاوود وه باشقا نه خیکوم مکتبلرده اوقوجی قازاق
بالالار تنگ حساسی گنه بولمیش ده بو مکتبلرنی تیریب چیققان قازاق
بالالاری اوزلریگه نیوشلی متخصصلوق اورونمی آلا ماغانلقلار یندان اوز
یتلریله هر طرفقا تارقاب کیتکه نلر...»

بو یوقاریدا کیتریلگن معلومالار اوشو ییل بررتیجی مایدا قادار
بولوب کیلگن وضعیتنی کورسه ندد. «قازاغستان نیمیر بولی» تنگ بو
حالینی قازاق قوموسیستلار تنگ اوزلری هم بر آز «غبری طیبی»،
«کوروب»، «یریلله شتریش» ایینی بر آلا سورمه ک پروژمینی قولعا آلیب
«نورک سبب» باشی اداره سیکه بو حنده بر بلان حاضر لاشنی ناپشیرعالار.

«نورک سبب» باشی اداره سی قازاغستان فرقه قومینه سله حکومتی تنگ
داز لاریعا موافق بویونده گنی «یریلله شتریش بلان» ینی نوز گنه: «1934
چی ییل تنگ بررتیجی نیواویغا چاقالی «نورک سبب» بوزده ایلی یادی
(57) «نیش یریلله شتریلگنه» باشی اداره تنگ کورسه ندیگی بو یلان
یاقیدان ختیش اییب، «سوسیالدی قازاغستان» - «یریلله شتریلگه نورغان
تنگ کوی راسیلتی (جابار)، کوجور (آدا جی)، کوزه نچی
(ساقچی) «لردن گنه عبارت ایگه مایکی بازار».

باشی اداره بلانی بویجا «یریلله شتریش اوجون بانا تورغان 4170
اوروندا 2119 کینی «نورک سبب» تنگ اوزیدن باشقا یاقیدان یینی نور-
کشان باشقاریستان چاقو بلاحاق، بو 2119 خدمتی ایچنده: 137
صاحبی 24 مهندس، 123 متخصص ایچی 185 وانغون یاغان
ایچی (مایلاوجی)، کاپچه کار، قومدوقور، ترمن یونه توجی، یول بو-
روجی وه وانغون قازاوجیلار بار... دیمه ک بو اورونلارنی دا ساویت حکوم-
تی نورکستانیلار اوجون موافق کورمه گنه!

مینه، «یش ییلقی بلاتنگ تونموج اوغلو وه قازاغستان نیمیر بولی»
آلان مشهور «نورکستان سیریا» (نورک سبب) بول تنگ قازاق برولد
ترانی وه قازاق ایگه کیچیلریله مناسبی موندان عبارتدر.

II - «یریلله شتریش» تنگ باشقاچا بر اصولینی ایریشی معدن
فاریقادا کورمسه: اونگن 1932 ییل اوقتور آیددا یوقاریقادا ایشله ی-
ورغان 4000 ایچی آراشندا 600 قازاق بار ایکن. فاریقا باشلوقی
روس یولسه ویکلری «قازاقلارغا بو هم کوچیلک میلادی» دپ، قازاق
ایچیلرینی فاریقادان چیقاریشقا کیریشمشلر. سوزنی «سوسیالدی قازا-
غان» تنگ اوزیگه اوتکوزمه لک:

«قازاق ایچیلرینی قیشتنگ قاقیلدا تورغان آبارکه زینده ایشندن
هایدا باشلاغانلار، بو ایشندن هایداغانلار «کورشم» آوداتدان معدن
فاریقلی یاغا چایلان شتریش شرطیله آلتغان قازاق ایگه کیچیلری ایدی.

قىش كۈنلەرىدە ھايدالغان 28 اۋىلى قازاق ايشچىلەرى «ئەزەت» (مەدەن
آدارەسى) گە بارىپ مۇراجەت ايتىلەر، آدارە اولارنى فابرىقا باشقا قاتار
دى. «سو ئىمەن اول» جوموسچىلەر ايكى آرادا جورىپ جورىپ آلام
كۈرەيتۈغون قىيىنچىلارغا اوجراغانلار، 28 اۋى جوموسچى اۋىز
كۈيز قالىپ سرگرداللىككە تۈسكەن.»

سۈزىدە دوام ايتىپ، «سوسالدى قازاغستان» بازادرگە:

«ار سۈنداي اولو اوروسچىلدىق اوزيورلنى (ظلمچى) ئىچىندە
قومىناندىك (مەدەن فابرىقاسىنگ) «كۈرۈش» اوداننان آلمان 72 اۋىز
قازاق جوموسچىلارنىان 23 اۋىز گە جوموسچىلار قالغان. آل بولۇ قالغان
قازاق جوموسچىلارنىا ھىچ بر اۋى جوق، يىزدىدە آناولارغا اۋخساب
چىقارپ ناستاپ سرگرداللىككە اوجرانامادە گەن اۋمىدىرلىك كۈچنى...»
«سوسالدى قازاغستان» تىگ پازوۋىغا كۈرە قازاقلارغا قارشى اولو
اوروسلق ظلمى، حرىكى باشدا فرقه قومىتە خىلچىسى روس بولمە
ۋىكى مانىلەكوف نۇرغانمىش. («سوسالدى قازاغستان» 8. VI)

III — يىرلىلەشتىرىشك تۈركىستانگ تۈركمەنىستان قىمىنداعى احوالدىان
«تۈركمەنىسكيا ايسكرا» غازىنىسى (20 نچى اۋىون ساندا) تۈبەندە كى
معلوماتى يىرەدەر:

آدارەلەرتىگ يۈتۈنۈپىنى يىرلىلەشتىرىش اۋجون بىلگىلەنگەن وقت
1933 نچى يىلىگ يىرنچى غىنۋارى ايدى. بو وقت اۋتوب كىتىدى، لاکى
يىرلىلەشتىرىش ايشى ھىچ دوام ايشەدى، حتى بعضى آدارەلەردە بو ايشى
تۈبەنلەمە كىدەدەر. مثلاً: يوللار باش آدارەسىدە يىرگەدە تۈركمەن بوق.
عشق آباد شەر شوراسىدا يىرلىلەشتىرىش پلانى بۈزدە يىكرمى سەكر
(28,1%)، اورنا آسيا تىمىر يولىنگ يىرنچى رايونى — بۈزدە تۈرت
(4%) گە يىرلىلەشتىرىلمىش، ھەر تۈرلۈ تەخىبكى قورسلاردا تۈركمەنلەر
بۈزدە يىكرمى ىدى (27%)، عشق آباد توقوما فابرىقاسىدا اۋتەكەن يىل
يىرنچى مارتدا تۈركمەن ايشچىلەرى بۈزدە 34,2 بولسا، بو يىل كەمىپ
بۈزدە 25,2 گە تۈشكەن...»

تۈركىستاندا آجلىق (مەتەد غىرىزەدەن)

تۈركىستاندا قاجىپ ايرانغا سىغىنوجىلارنىگ آرقاسى اوزولماي
تۈرۈندە. مەتەد حۋالىسى تۈرلەنيدان تۈركىستاندا قاجىپ چىققانلارنى آرتىق
سۈزۈر، نىشاپور، بىرچەد مۇرفلارغا يىرلەشتىرمە كەدەلەر. بو تۈركىستانلى
قاجىبلارنىگ كۈپچىلىكىنى تۈركمەنلەر ئىشكىل ايتەدەرلەر. قەرغانە ولايىتى.
دەن عشق آباد مۇرفلارغا كىلىپ او يىرەدەن ايرانغا كىلگەن تۈركىستانلىلار.
نىگەدا سانى كىچىكى آيلاردا كۈپەيۈپ قالدى. قاجىبلارنىگ كۈپى دىھقان
عائىلەلەرى، اىچلەرنەدە بۇيداقلارى ھەم كۈپەدەر. سۈكۈو قاقلا آراسىدا
تراقتورچىلار، ايشچىلەردەدە بار.

تۈركىستاندا ايرانغا قاجىپ كېلمە كەدە بولغانلار آراسىدا روسلار ھەم
بار. سۈكۈو كۈنلەردە شورنېس اسىلى بر آلمان مەندىسىدە اۋز غائەمىيلە بر.
لەدە تۈركىستاندا بو يىرگە قاجىپ چىقىدى. تۈركىستاندا قاجىپ چىققان
روس باپاسلارغا بو يىردە كى خىرىستىيانلار احترام ايشى اعانەلەر يىرىپ تۈرۈر.
دەلدار. باشقا روسلار ايشە اسلام دىنىنى قىبول ايشكەن بولۇپ صدقەلەر
ۋە نېلە ئىچىلك آرقاسىدا كىچىپ تۈرۈدەلەر.

بىرنىگ تۈركىستانلىلار ايشى ناپالىماي كۈپ آغىرلىق كۈرەمە كەدە بولغاندە
لاريدان فقر و سقات اىچىدەدەرلەر ۋە كۈپ ماۋىسەدەرلەر.

مهاجرلار بۈنون دۈسبەدە ايشىغا بىرنىگ تۈركىستاندا ياشاماق امكانى
قالماغانلىقدان بىحت ايشە كەدەلەر. بر تاشاقا اۋچ سوم بولۇپ، سۈكۈومانلار
بو ھەم نايلماس ايشىش. حتى ئىلگىندە ايت بەنى كۈپەك ۋە موشۇكلەر ھەم
نايلماس ايشىش. چىمكىدە اطرافىدا يالالارنى سۈيۈپ، يىب بو سۈزۈلە
جايىتى ساقلاپ تۈرۈغانلار بارلىغىدان سۈيلەنمە كەدەدەر.

«اوراق وقتى كېلدى، ايكىنلەرنى اورۇپ، محصولاتى تۈپلەپ، مەتسى
آچلىقدان قالدۇرا يىلرلەرنى، دېگەن سۈالنىگە ياقىندان قاجىپ چىققان
تۈرت عائىلەلى ئانارلاردان برى: «بولمەنەنكىلەر ايكىنلەرنى يەنە يىغىپ
غەللەنى تارتۇپ آلۇرلار! چونگە مانندە قۇدرت قىلغان...» دىپ جواب

قائردی. یو نانار توغالاریمزدان نور استنده بریمی مشهدکه کیلیب
خاستالانوب قالدی وه 15 گوندهن سوک وفات ایدی. الله رحمتا بلسین
کوب نریهلی بر پاش ایدی. اوزی قازان اطرافدان بولوب مسلکده
ایکدن عالی بهداغوزی اینستونینگ 2 نجی سفده اوغور ایکن، اونی
موشومرور بالاسی دپ مکتبدن هایداتانلارینی سولهیلیر.

سوگمو قاجقینلار قافلہسی آراستدانی یکنیلهدن 24 باشلق خو
فدلی بر اوسپوروتنگ نورکستاندانی آجلق حقدہ آکلان وفه لار
دان بریمی توبہدہ کیچہیر:

«آبریل آیندا ناشکدنگ پهکی شهر بولومده کی بیان
بازاردا آجلقدان یقیلیب یانقان وه نریک اولو کلکی معلوم بولماغان
آدملارنی کونروپ یوک آقامویل که آنا یانقالارینی وه بونلاردان بصلار
رینگ آقامویل که آیلغاندا کوزلهرینی آجانلارینی اوز کوزلهریم ایل
کوردم اولوک وه نریک آدالاش اونوز کیشینی بر آقامویل که یوکلب
آوب کیندیلمر...»

نورکستان قاجقینلاری نورکستانگ هر طرفدا آجلق بارلینی،
پاختا کوب اینکیلگن هرغانده وه اذ کوب قازانستان قسمده مدھش
آجلق حکم سورمه کده ایکه ملکینی سولهیمه کده لیر. یو قاجقینلارنگ
تہیتلهریکه قازاندا آجلق غا اذ کوب یونوقان نورکستانگ کوچہ
قازاقلاریم.

آوب اولدوروشلەر. شورا عالی محکمه سینگ سبار سببسی
30 مایدا کهنه اورکجهد فولخوز وه اداره ایتلهرنده کی بوژوقلقلار
مناسبتیلہ 11 نجی آوول شوراسی رئیس، فرقه اوزہ کی کانی، آنا
عیشوف استنده کی فولخوز باشلوعی کببی کیشلەر باشدا بولغانی حالدا
مشورینگه ناریلغان بر قامچا اینچیلهرمی محاکمه ایتش. عیبلهدن
آوول شوراسی رئیس حال محمد محمد اوغلی، فرقه اوزہ کی کانی همه
(دوامی قاننگ 3 نجی بند)

Verantwortlich für Verlag und Redaktion: Herbert Wolf, Berlin 50 10
Druck: Sonnenbrücker O. n. S. H., Berlin-Charlottenberg 4

تواجه محمد اوغلی، فولخوز رئیس توزهای بولسون لازنی اووم جزایما
وه قالغان 8 عیبلینی 3 میلدان 10 یلغاچا قاماقدا محکوم ایتشدر.
(نورکستانگ ایسکرا، (18.11.33)

پهکی شریات

I - رفیق «پانگا ملی پول بانک» باش مجرری عیاض اسحاقی
یکنگ «Idel-Oural» ناملی فرانسیزجه بر اثری جیقمشدر. ایندیل اووال
خرکی وه عمومی وضعیتی حقدہ معلومات بروری یو قینلی اثر که
نورلو تاریخی خریله وه رسملر کیریتیلمشدر.

II - هایدله ریخ دارالفنوی حقوق فاکولتسی ماذونی دوغور
محمد یاوروز یکنگ

«Die Stellung des Präsidenten der Türkischen Republik mit
besonderer Berücksichtigung des deutschen Reichspräsidenten»
ناملی دوغوراسی باسلیب جیقمشدر. موضوعی اعتباریلده پهک مهم بولغان
بو دوغوردا هایدله ریخ دارالفنوی حقوق فاکولتسی طرفدان کوب تقدیر
ایتلمشدر. عزیز توغانم دوغور م. یاوروز یکسی یو مهم موفقیتی اوچون
پوره کدهن قولولار وه کیلهجه کدهده بو یوک بونوقلارغا ایریشمینی
تیله یمز.

III - ملی تورک طلیه بر لکی M. T. T. B. طرفدان اونکن نمود
(ایول) آیتنگ 2 سندهن بری استابولدا «برک» (Birlik) نامدا سه کر
یتلک بر آیلق غازیما جیقاریللا باشلانیدی. ایسدیکه قادار ایکی سانی جیقمش
بو باشلار غازیستاندا هر بر اوغوموشلو تورک یاشینی قیریتیرچی پهک مهم
مسئله لهر که عائد قینلی یازیلار بار. برلک که اوزون عمر وه اولوغ
بونوقلار تیله یمز.

باشقارما